N°. 12. **Donderdag 22 Maart 1906.** **6de Jaargang.**

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.»

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	*f* 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 2.50
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	*f* 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.

Voor **Administratie en Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **212 Riouwstraat.**

Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Inhoud van dit nummer:

In Memoriam.

Wederom heeft een zware slag onze Vereeniging getroffen; de heer **G. A. SCHERER**, vice-president van het hoofdbestuur, is haar den 19den dezer door den dood ontvallen.

Waar nog bij zoo velen, die hunne beste levensjaren in onze Indiën doorbrachten en daaraan hun fortuin of welstand te danken hebben, eene onbegrijpelijke onverschilligheid wordt gevonden zoodra zij in Europa teruggekeerd zijn was de heer Scherer een voorbeeld van liefde voor- en gehechtheid aan het schoone land, waar hij het grootste deel van zijn leven in hoogst nuttigen arbeid heeft gesleten.

Geboren in het jaar 1849, kwam hij reeds op 16-jarigen leeftijd in Indië.

Bij het binnenlandsch bestuur op de bezittingen buiten Java en Madura vond hij bij het doorloopen van alle rangen, in verschillende gedeelten van den archipel gelegenheid om zijne groote gaven van verstand en hart, zijn aangeboren tact in het belang van land en volk aan te wenden.

In *Benkoelen, Atjeh, Gorontalo, Sumatra's Oostkust* en de *Padangsche Bovenlanden* was hij achtereenvolgens met de grootste toewijding werkzaam; de scheepvaartregeling op Atjeh was o.a. zijn werk, en het Departement van Binnenlandsch Bestuur mocht hem eenigen tijd als Directeur de belangen van dat deel van algemeen bestuur zien behartigen, tot hij geroepen werd om als lid zitting te nemen in den Raad van Indië.

Door de Regeering werden zijne groote verdiensten erkend door zijne benoeming tot ridder der orde van den Ned. Leeuw en kommandeur in de orde van Oranje-Nassau.

Nadat hij als ambteloos burger in Nederland was teruggekeerd, mocht *«Oost en West»* hem onder hare ijverigste medewerkers tellen. De niet genoeg te waardeeren wijze, waarop hij, als lid van het hoofdbestuur en ook in het dagelijksch bestuur der vereeniging met volle toewijding werkzaam was zal steeds in dankbaar en gezegend aandenken blij ven.

Mededeelingen.

I. Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

De laatste mail van Java bracht ons de volgende missive van het Gewestelijk bestuur der Residentie Semarang:

Semarang, 7 Februari 1906.

Van den Agent der Nederlandsche Handel-Maatschappij alhier ontving ik een bedrag van Fl. 900, zijnde bijdrag Uwer Vereeniging ten behoeve der slachtoffers van den watersnood.

Uit naam dier slachtoffers betuig ik Uwe Vereeniging bijzonderen dank en zal ik t. z. t. bericht zenden op welke wijze die gelden zijn besteed.

De Resident,
DE VOGEL.

Aan de Vereeniging Oost en West te 's Gravenhage.

Sedert de vorige week kwamen nog de volgende **giften voor de slachtoffers van den watersnood in Midden-Java**, bij ons in:

Van J. J. M. .... te I.	*f* 5.—
» de Redactie der *Ned. Zendingsbode* onder het motto »**Ternavolging**«	» 2.50
Te zamen.	*f* 7.50

II. Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

A.

Op **Vrijdag 23 Maart** ten ure, in de zaal van den **Haagschen Kunstkring**, Heerengracht 13, Voordracht door den Heer **W. O. J. Nieuwenkamp**, over:

Bali.

Toegelicht door teekeningen en Kunstnijverheidsvoorwerpen.

Leden van *»Oost en West«* hebben, op vertoon van hun lidmaatschapskaart, vrijen toegang; entrée voor huisgenooten van leden *f* 0.50; voor **niet-leden** *f* 1.—. **Plaatsbespreking** Heerengracht 13, op Vrijdag 23 Maart, van 10 tot 4 ure v. m.

B.

ALGEMEENE VERGADERING

op **Zaterdag 31 Maart 1906**, des avonds te 8 uren in het Gebouw der Vereeniging *Laan v. Meerdervoort* 195.

Agenda.

1. Bestuursverkiezing.
2. Rekening en verantwoording over 1905.
3. Verslag over het jaar 1905.
4. Opmaken der Candidatenlijst voor het Hoofdbestuur.
5. Verkiezing van Afgevaardigden voor de a.s. Algemeene Vergadering der Vereeniging.
6. Voorstel van het Bestuur tot het verkrijgen van rechtspersoonlijkheid der Afdeeling.
7. Opgaven der punten, die de Afdeeling op de a.s Algemeene Vergadering der Vereeniging wenscht behandeld te zien

Het Bestuur.

III. Van de Afdeeling Rotterdam:

HERINNERING

aan de op **Zaterdag 24 Maart**, des avonds ten **8 uur**, in de *Groote Zaal* van **Tivoli**, *Coolsingel*, door den Heer C. Spat, leeraar aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda, te houden

Voordracht met Lichtbeelden

OVER:

De Bedevaart naar Mekka.

Leden der Afdeeling hebben vrijen toegang met 2 personen; **niet-leden** tegen *f* 0.50.

IV. Van het Indisch Genootschap:

ALGEMEENE VERGADERING Dinsdag **27** Maart 1906, des avonds te *acht* uren, in het lokaal van het Genootschap, *van Galenstraat* 14, 's Gravenhage.

Onderwerp van behandeling:

De godsdienst op Java in zijne oeconomische en politieke beteekenis.

In te leiden door den Heer Professor *A. W. Nieuwenhuis*, te Leiden.

Leden, die belangstellenden wenschen te introduceeren, vervoegen zich tot den Secretaris, *Balistraat* 66, die tot de uitgifte van een beperkt getal kaarten gemachtigd is.

J. BOUDEWIJNSE, Secretaris.

V. Van de Afdeeling Utrecht:

A.

Algemeene Vergadering op **27 Maart 1906** des avonds te **7 uur** in **Irene**, *Zaal N°.* 5.

Agenda:

1. Voorlezen van notulen en verdere mededeelingen.
2. Het verslag over het jaar 1905.
3. Rekening en verantwoording over 1905.
4. Het kiezen van leden, die zitting moeten nemen in het Hoofdbestuur.
5. Het kiezen van afgevaardigden voor de a s. Algemeene Vergadering der Vereeniging.
6. Het kiezen van drie bestuursleden, n.l. een ter vervanging van wijlen Dr. van der Burg en twee ter vervanging van de aan de beurt van aftreden zijnde leden Mevr. de Wed. Weusman-Luitjes en den Hr. Romein, welke beiden herkiesbaar zijn.
7. Het behandelen van de door het Bestuur aan de orde gestelde en van de leden ingekomen voorstellen.
8. Het kiezen van twee leden verificateurs voor het loopende boekjaar.
9. Rondvraag.

B.

Voordracht *met lichtbeelden* door *Jonkvrouw A. von Schmidt auf Altenstadt* op **27 Maart 1906** des avonds te **8 uur** in **Irene**.

Onderwerp:

DE MOLUKKEN.

Donateurs en Leden der Vereeniging »Oost en West« hebben, op vertoon van hun Bewijs van Lidmaatschap, vrijen toegang met één introducé.

Voor niet leden is het entrée-geld *f* 0.50

Voor leerlingen van Onderwijs-inrichtingen en leden van Vereenigingen, mits zich collectief aanmeldende, is het entrée-geld *f* 0.10.

Kaarten zijn te koop Maandag 26 en Dinsdag 27 Maart bij den concierge van Irene, Keistraat 2 en op den avond der voordracht aan het gebouw Irene.

VI. Van de Afdeeling Amsterdam:

Onze Afdeeling heeft het voornemen in den a.s. zomer een **tentoonstelling** te houden van voorwerpen, betrekking hebbende op Indische kunst, kunstnijverheid, huisvlijt, enz. Door Heeren Burgemeester en Wethouders van Amsterdam zijn daarvoor welwillend eenige zalen van 't Stedelijk Museum afgestaan Het Uitvoerend Comité bestaat uit de Heeren Mr. H. Smeenge; E. A. H. van der Heide; Mr. J. W. Sikman, 1ste Secretaris, Singel 320; H. W. Praasterink, Penningmeester; J. B. Rodenburg, 2de Secretaris; T. P. Almerood; P. L. van Genderen; H. Kohlbrugge; Jos. Polak Jzn.; H. Th. Rolandus; I. P. H. Witkamp en A. Zon, en mocht reeds van verschillende zijden toezegging voor 't inzenden van voorwerpen ontvangen, waaronder zeer kostbare en zeldzame.

Een der eerste werkzaamheden van het Uitvoerend Comité is het vormen van een **Waarborgfonds** van f 3000, in aandeelen van f 5.—, waarvoor het Comité den steun inroept van allen, die belang stellen in Nederlandsch-Oost- en West-Indië. Op dit oogenblik kan omtrent de totstandkoming van dit fonds nog niets medegedeeld worden, daar het plan pas enkele dagen oud is; maar naar de aanvankelijke resultaten te oordeelen, lijdt het geen twijfel, of het komt in korten tijd tot stand. Naar gelang van het welslagen der expositie wordt het bedrag geheel of gedeeltelijk terugbetaald.

Namens het Uitvoerend Comité,
J. B. RODENBURG.

Wat tegen Waterrampen kan worden gedaan.

Denzelfden dag, dat de Nederlandsch-Indische mail ons een brief bracht uit Demak, waarin iemand, die het leed zelf ondervonden had, schreef: «Een paar weken geleden hebben wij «een bandjir gehad, zooals men hier in geen 30 «jaar gekend heeft. Het water stond bijna overal «meer dan een meter hoog. De geleden verliezen «zijn enorm», lazen wij in de dagbladen de uitvoerige berichten betreffende de rampen door de overstroomingen in Zeeland veroorzaakt; en onwillekeurig gingen wij vergelijkingen maken. Onder het opschrift *Hoog Water*, schreef o. a. het *Vaderland* van 13 dezer:

„Een bewijs van den omvang, dien de ramp nam, is wel het bericht uit Middelburg, dat, zoover thans bekend, geheel of ten deele in Zeeland zijn overstroomd: in Tholen vijf, in Zuid-Beveland acht, in Zeeuwsch-Vlaanderen zeven polders.

Zooals begrijpelijk is, heeft de stormvloed niet alleen de Zeeuwsche dijken op een harde proef gesteld, maar ook overal elders, waar onze lage landen op den waterwolf veroverd zijn, veel schade toegebracht.

Van alle kanten komen berichten van dijkbreuken of ernstige beschadigingen en het is wel zeker, dat wanneer de zee gestort was tegen de betrekkelijk slecht verzorgde dijken van vroeger, deze Maart-vloed zich een plaats zou verworven hebben in de rij der meest beruchte rampen, die ons land teisterden. Nu zijn de moderne waterbouwwerken meerendeels voor hun zware taak niet te kort geschoten; en de verhoogde werkzaamheid, die de springvloed van 1894 overal veroorzaakte, werd op dezen kritieken dag ruimschoots beloond. Anders was het nog veel erger geworden„

En een paar dagen later, tot besluit van een historisch overzicht, van de verschillende watersnooden, die Nederland geteisterd hebben:

„Dat, na zulk een uitgebreide reeks van rampen, onze waterbouwkundigen op middelen peinsden om het watergevaar te verminderen, de dijken te verzwaren en alles in het werk te stellen, dat rampen als van 1825 en 1861 tot de hooge zeldzaamheden zouden behooren, bewijzen de talrijke grootsche waterwerken in de negentiende eeuw ondernomen. En al faalden menigmaal de berekeningen, slechts onvoorziene gebeurtenissen leidden in de laatste veertig jaren tot doorbraken en overstroomingen, gelukkig niet in die mate als voorheen. Men heeft de rivieren genormaliseerd, nieuwe waterwegen gegraven, de Nieuwe Merwede, de Nieuwe Maasmond, moeten het overtollige bovenwater sneller afvoeren dan voorheen langs de Merwede en de Lek alleen kon gebeuren. En toch, 12 Dec. 1883 stond 't water te Dordrecht 3.34 M. boven A P., later kwam het nogmaals tot schrikbarende hoogten en Maandag bleef het 8 cM. beneden den vloed van 1825.

Het stroomgeweld laat zich niet beperken, vooral als het in bondgenootschap met den storm zijn golven onze zeegaten indrijft en onze dijken beukt. Dat voor onze waterkeeringen steeds enorme sommen moeten besteed worden, hebben we in bovenstaande bijzonderheden zoo duidelijk laten spreken, dat verdere uiteenzetting volkomen overbodig is„

In het Semarangsch blad *De Locomotief* van 22 Januari j.l. lezen wij daarentegen:

„De normale toestand is, dat bij den aanvang van den westmoesson de akkers overvloedig, zij 't dan meestal met te groot geweld, door het bergwater worden bevloeid. En als de wetenschap niet te kwader ure het denkbeeld had opgevat, dat dit vreeselijke, maar toch heilzame geweld der tropische natuur gestuit en bedwongen zou kunnen worden door middel van zwakke dijken, zoo zou Gods water over Gods akker loopen en in enkele dagen afvloeien naar zee. De vele dijken en dammen houden nu het water tegen; de natuur tracht hare rechten te hernemen en slaat in een ommezien de dijken en dammen op honderden plaatsen door, maar het water wordt niettemin in zijn loop belemmerd en blijft te lang op de velden staan. De waterstaat schijnt te denken: Nu wij eenmaal op die wijze begonnen zijn, moeten wij vóórtgaan; wij kunnen niet meer terug. — Indien dit zoo is, dan blijft er slechts één weg open: Ga dan zoo snel mogelijk dóór! Maar dit is 't, wat niet geschiedt. Van de sluis te Boejaran, die het bandjirwater van het hemelwater moet scheiden, en dus beletten zal, dat die twee krachten op elkander stooten en elkander den aftocht beletten, zijn zelfs de fundamenten nog niet zichtbaar. Wèl is er voor de fundamenten geheid, maar dit heiwerk zal nu wel door den bandjir zijn vernietigd of zóó ontzet, dat men wéér van vorenaf åan kan beginnen.

„Wij hebben ten vorigen jare de noodzakelijkheid van den bouw der sluis te Boejaran aangetoond. Van die sluis, sinds lang opgenomen in 't werkplan, is nog evenveel te zien als 12 maanden geleden, ofschoon de oud-resident Sijthoff herhaaldelijk op bespoediging van dit werk heeft aangedrongen.„

In hetzelfde blad van een paar dagen later stond:

„De resident denkt er nu ernstig over, voor te stellen den doorgebroken rechter-Serangdijk, van de monding der Loesi tot aan de Babalan-leiding, niet te doen herstellen, om de bevolking er op die wijze toe te brengen, eindelijk het moeras metterwoon te verlaten. Want al zou men den rechter-Serangdijk even zwaar maken als de linker, ook dan zou het gevaar niet beteugeld zijn, eer nog toenemen. Deze bandjirs zijn te geweldig; het gevolg zou zijn, dat voortaan het water óók weer over den linkerdijk stroomde en dat Demak, dat reeds van Toentang-bandjirs heeft te lijden, tevens uit het Oosten werd overstroomd. Indien men nu eindelijk de bevolking van Oendakan ertoe zal kunnen krijgen — en zoolang zij weet, dat de rechter-Serangdijk wordt onderhouden, doet zij dit niet — naar de droge gronden te verhuizen, zoo zal het volgend jaar Demak waarschijnlijk zoo goed als vrij van water kunnen blijven. Want de versterking van den linker-Serangdijk moet dit jaar worden voortgezet tot aan zee toe, en besloten is, dat de sluis te Boejaran en ook het uitdiepen en verbreeden der kali-contrak gereed moet komen. Indien er geen werkvolk te krijgen is, zal de resident voorstellen, eenige dwangarbeiders daar ter plaatse aan het werk te stellen en onder dak te brengen. Met dat al, zullen tegen zware bandjirs de kunstwerken wel evenmin bestand blijken als thans; en slaagt men er eenmaal in, het bergwater langst kunstmatige wegen naar zee te voeren, zoo zal het kostelijke rivierslib naar zee wegvloeien en slechts voor een klein deel neerkomen op den akker, die deze jaarlijksche, natuurlijke voeding toch noodig heeft. Bovendien verhoogt dat slib den bodem der ingedijkte rivieren en kanalen voortdurend, en wel in zulk een mate, dat baggeren een onbegonnen werk is; ten slotte ligt de rivierbedding hooger dan het omliggende land, en dan zijn er geen dijken, hoe zwaar ook, meer bestand tegen den druk der saamgeperste watermassa's. Men had nimmer de bedijking moeten beginnen!„

Stelt men nu de vraag: welke dezer beide door overstrooming geteisterde streken er 't slechtst aan toe is?, dan wil 't ons voorkomen, dat ten onrechte sommige Nederlanders de meening zijn toegedaan, dat de toestand op Java minder hachelijk is dan hier, want ook het nemen der noodige maatregelen om te trachten herhaling der rampen te voorkomen, schijnt dáár veel bezwaarlijker te zijn. Men staat er voor de moeilijke beslissing: of het wel aan te bevelen [is] die bandjirs te keeren en daartoe de rivieren te bedijken? Overstroomingen immers, slechts ten gevolge van het buiten de oevers treden der rivieren, doen meer goed dan kwaad, alleen dijkdoorbraken zijn te vreezen.

Het kan echter zijn, dat de gewone overstroomingen (niet dijkdoorbraken dus) zóó dikwijls voorkomen, dat geheele landstreken daardoor voor cultuur, alzoo ook voor bebouwing ongeschikt worden, terwijl de toeneming der bevolking, het beschikbaarstellen van meerdere bouwgronden dringend noodig maakt.

Moet men in zulk een geval de boel maar de boel laten, er op hopende, dat de geregelde slib-afzetting van zelve de lagere gronden zal verhoogen en de overstroomingen dus op den duur zeldzamer zullen worden? Moet men dan ook de rivier maar aan zich zelve overlaten, die in dat geval haar bedding ook wel verhoogen, zich in vele machtelooze kleine armen zal splitsen en het nuttig effect der opslibbing van de oeverlanden problematiek zal maken? Mag men in dat geval groote uitgestrektheden, dikwijls van de meest vruchtbare velden aan de cultuur onttrekken, onbebouwd en onbewoond laten, wanneer men door den aanleg van dijken, en rivier-verbetering geheele districten bewoonbaar zou kunnen maken?

En als het antwoord op deze vragen zoo maar niet in eens is te geven, daar waar het betreft landstreken, die nog *niet* in cultuur zijn gebracht en nog niet zijn bewoond, des te moeilijker valt daarop te beslissen, in het geval van landstreken, die, reeds sedert tientallen van jaren

FEUILLETON.

Garebeg Moeloed of Mahomed's geboortefeest.

VII

(*Slot*).

Als de toonen van den gamèlan „*Kijahi-Goentoer Sari*„ weggestorven zijn, wenkt de sultan weder met de rechterhand en de straks reeds genoemde „*Kijahi Kèbo Ganggang*„ heft een wilden presto-zang aan, die ons westerlingen meer als ketelgeraas dan als muziek in de ooren klinkt. Nu naderen de bergen met spijzen. Er zijn landbouwers, die den smakelijken afbraak dezer vorstelijke en, straks door het gebed van den pèngoeloe gezegende, spijsbergen op de dijkjes hunner rijstvelden neêrleggen, om deze tot gezonde en vruchtbare krachtsuiting te bewegen en men beweert dat dit gebruik, met dat van deze en dergelijke offergaven bij andere gelegenheden, uit den vóór Islamistischen Boeddah-tijd afkomstig is en meer bepaaldelijk aan de vereerders van batara Wisnoe ontleend zijn.

Tusschen en achter deze goenoengan's (bergen), die ieder door minstens 20 koelies gedragen en door ettelijke mantri's en panéket's gladak bewaakt en met lange en met kleine ijzere vorken gewapende stokken gesteund worden, gaan andere mannen en jongens enkel of paar aan paar, met manden vol rijst en *senik's* of *tinggok's* (soort manden) vol dèndèng (gedroogd vleesch) en andere heerlijkheden, alles door *godong gèdang* (pisangbladeren) gedekt en soms nog met groene bladeren getooid.

Men noemt dit alles *bodogan*.

Wanneer vooral deze offerspijzen op den aloen aloen aangekomen zijn, dan ratelen de salvo's der geweerdragende pradjoerit's en vallen 19 saluutschoten van de wallen van het verwijderde fort Vredenburg.

De nijaga's, die den bonang, den bèdoen, den dèmoeng en de gong's behandelen, dragen de samir om den hals.

Eenige *pèsindèn's talèdèk* (publieke danseressen van den kraton), die bij andere gamèlans hun zang verheffen of de *najoebon's* (danspartijen der mannen) met hun passen en solozangen opluisteren, volgen hun ambtelijke gebieders.

Op den aloen-aloen gekomen, wordt de „*kijahi Naga*„, van wien wij thans afscheid hebben genomen, oostwaarts van den sètinggil heen langs den kleinen zijweg Pamèngkang en de Bradjanala, naar de *gèdong gangsa* (bewaarplaats der gamelans) teruggebracht.

Nu vaardigt de sultan de beide boepatih's nyaka kêparak (hoofd-regenten) naar den rijksbestierder af, om dezen te gelasten de offergaven naar de mesdjid te begeleiden, den hoofdpèngoeloe Gods zegen te doen afbidden en de spijsbergen dan onder de rechthebbenden te verdeelen. De beide hoofd-regenten beantwoorden den ontvangen last met een sèndika en rijzen uit hun silahouding op en verwijderen zich niet zonder overhaasting.

Aan de Pagélaran gekomen, roepen zij *staande* den daar zittenden rijksbestierder, namens den sultan aan en brengen den hun opgedragen last over. Later zullen wij vernemen hoe dat geschiedde.

Nu begeeft de rijksbestierder zich met de pangèran's sèntana en de boepati's, panèwoe's en mantri's djaba naar de mesdjid ageng (groote moskee) en volgt met allen het gebed of de *donga* van den hoofdpèngoeloe, die daarbij door al zijne ondergeschikten, ambtelijke geestelijken en hadji's bijgestaan wordt. En nadat de vorst en het rijk daardoor van den hemelschen zegen is verzekerd, verdeelt de rijksbestierder de vorstelijke offergaven onder hen, die daarop recht hebben, dat zijn de kroonprins, de pangèran adipati. Pakoe Alam, (sedert overleden) enkele andere prinsen, tevens waardigheidsbekleeders en de boepati's najaka, die de spijsbergen eindelijk op de erven hunner dalem's voor een deel aan hun onderhoorigen prijs geven. Intusschen hebben op den aloen-aloen de sérati's een der aan hun zorgen toevertrouwde en voor dit feest rood opgetuigde en bovendien nog met roode lijnen beschilderde olifanten naar voren geleid en aan het hoofd van den zich daar vormenden optocht gesteld. Een der in een rood buis en eene korte roode broek gekleede en roodgemutste geleiders rijdt op zijn breeden rug; twee anderen rijden naast hem en besturen het edele dier, door hem hun haken nu en dan achter de zware ooren te planten. De overige sèrati's volgen hem. De pradjoerit's Wira Bradja Dakèng, Kamandase, Djaga Karja Prawira Tama en Langén Astra stellen zich achter den hoogen voorganger in marschorde op.

Na een wenk van den sultan verheffen zich ook de pradjoerit's Njoetra van hun nederige zitplaatsen naast de bangsal Mangoentoer, om naar buiten te treden en zich bij de genoemde korpsen aan te sluiten. Dan volgen, altijd op een wenk van den Vorst, de drager van den „pajoeng bawat kandjèng kijatri Toeng-Goel Naga„ en de Samatali's met de drie fraaie en edele praalpaarden met hun pajoeng's en ampilan.

Weder op een wenk van de vorstelijke hand verwijderen zich de over den troon gezeten boepatis kèparak met hun ondergeschikte ambtenaren, die geroepen zijn om aan beide zijden naast een hoogen staatsiewagen te gaan, die reeds onder aan de sètinggil-trap gereed staat.

Voor en achter hen plaatsen zich de lijfwacht-dragonders te paard en vóór deze eerewacht de heel of half europeesche ordonnansen en andere kratonbeambten en de gansche groote schaar van panakawan's en magang's. De muzikanten der vorstelijke kapel begeven zich vooruit naar de residentie, om daar den hoogen gast met luide welkomsttonen te huldigen.

De palawidja's en tjèbol's blijven op den sètinggil achter. Op een anderen wenk rijzen de pangèran's poetra op, om in hun eigen wagens, naar het residentiehuis vooruit te rijden, waar zij door hun tegenwoordigheid de ontvangst van hun vorstelijken broeder en vader hebben opteluisteren.

Een volgende wenk en hun aller loerah pangèran arja Mangkoe Boemi (tegenwoordig de kroonprins) treedt aan den arm van den assistent-resident naar buiten, beklimt met dezen zijne hooge ouderwetsche, gele op lange riemen aan hooge veeren schommelende staatsiekoets, die zeker van eene vorige eeuw getuigt en volgt zijn jongeren broeders en neven, maar in langzaam deftigen optocht, naar de residentie. Een pajoeng bawat wordt ook hem als oepatjara vooruitgedragen en een penongsong klimt met den geopenden goudgeel gouden pajoeng tusschen een paar andere dienaren op de hooge achterplank.

Aan de voet van de trap stijgt de sultan met den resident in de praalwagen, den met verguld beeld- en lofwerk overladen Kijahi Garoeda Jèksa en wanneer dan de in dienst vergrijsde en verrijkte hollandsche hoofdordonnans de treden opgeslagen en het portier gesloten heeft en de penongson met den geopenden grooten gala pajoeng achter op geklommen is, zetten de voorrijder, de hollandsche koetsier en de acht paardengeleiders het edele achtspaar in beweging en volgen zij stapvoets den ganschen, boven beschreven prachtstoet op en over den aloen-aloen den weg op naar de residentie.

Tegenwoordig vertoont zich de kroonprins ook in het openbaar en neemt hij natuurlijk ook deel aan het cere-

achter dijken liggende, daarvan, als is het dan ook onvoldoende, bescherming ondervinden, en waarin een dichte bevolking is gevestigd. Die menschen zoo maar in eens te doen verhuizen is gemakkelijker gezegd, dan gedaan. En of dit radicale middel in het belang der bevolking is, zou ook nog wel eens ernstig nader onder de oogen mogen worden gezien.

Er is echter een ander middel om de gevolgen van een bandjir minder schadelijk te doen worden: verbetering van den *waterafvoer* in de aan overstrooming onderhevige streken. De bibit of de padi kan heel wat water velen; korten tijd geheel geïnundeerd zijn, schaadt haar niet. Duurt die inundatie echter te lang, dan sterft het gewas uit gebrek aan lucht.

De Javaan is nu eenmaal van ouds her gewend aanvoerleidingen van irrigatiewater en afvoerleidingen van overtollig hemel- en bandjir-water op de meest merkwaardige wijze met elkander te verwarren. — deze gewoonte maakt de strijd tusschen de irrigatie-ingenieurs en de quasi-deskundigen bij het Inlandsch (helaas soms ook Europeesch) Bestuur zoo moeielijk. Maar deze gewoonte heeft ook het droevige gevolg, dat, als er te veel water op de velden komt, de leidingen voor *afvoer* ongeschikt zijn geworden en het water te lang op de velden blijft staan. Een voordeel wordt dan een ramp. Eene natuurlijke bemesting door het overstroomingswater wordt dan, in plaats van een weldaad, een vergif voor het te velde staand gewas.

De Wedono Radhen Merto di Prodjo, in ons voorlaatste Blad genoemd, die het verbreeden en verdiepen der kalies dáár vermoedelijk ook wel op vele plaatsen tot aanvoerleidingen vervormd, ter hand nam, had het bij het rechte eind; zooals dan ook bleek in het district Kali-Woengoe.

Wil het gouvernement in de goede richting iets doen, dat al zeer weinig geld behoeft te kosten, dan leere het door den jeugdigen aanstaanden Europeeschen en Inlandschen bestuurder de eerste beginselen van de waterloopkunde, toegepast op toestanden in Indië in hoofdzaak op bevloeiing en afwatering. Men zal in korten tijd veel nuttigs tot stand kunnen brengen, door den Javaan er op te wijzen, hoe hij bij het aanleggen of herstellen zijner leidingen anders handelende, dikwijls beter zou doen, en dan zal onder meer, ook vermeden worden, dat het nuttig effect van goed aangelegde bevloeiingswerken verloren gaat door onoordeelkundig optreden van niet deskundige bestuurders.

En al zal men niet kunnen beletten, dat rivieren buiten hare oevers tredende de laag gelegen oeverlanden overstroomen en in veel gevallen ook niet, dat zwakke rivierdijken bezwijken voor den aandrang van het water, men zal het toch daarheen kunnen leiden, dat de overmaat van water spoedig afvloeit en dat de nadeelige gevolgen van eene overstrooming tot een minimum beperkt worden.

Verder zal men natuurlijk telkens, in elk bizonder geval nauwgezet dienen te onderzoeken wat noodig is: vermeerdering en versterking van dijken of amotie daarvan, dan wel verbetering der normalisatie van de rivieren of het graven van afvoerkanalen en dergelijke.

Wat de pogingen tot leniging van den eenmaal geslagen ramp betreft, weten de trouwe lezers van ons Weekblad, wat in Indië, voor de arme slachtoffers van den nood in Semarang werd gedaan en het luttele, dat hierin Nederland bijdroeg.

In het *Alg. Handelsbl.* van j.l. Vrijdag, lezen wij daarentegen o. a.:

„Tijdens den waterramp van 1861, hadden zich allerwegen in den lande commissies gevormd om in den nood te voorzien. Later werd de hoofdcommissie niet ontbonden, doch is gebleven als „Alg. vereeniging van commissies ter leniging van rampen door watersnood”.

De heer v. Eeghen, die het Hbld. omtrent het fonds welwillend inlichtte, deelde mede, dat jaren geleden van de ingekomen giften eenige duizenden overbleven, die natuurlijk rentegevend werden belegd. Bij den watersnood van 1876 werd nogmaals een beroep op den weldadigheidszin van het Nederlandsche volk gedaan en er kwamen weder belangrijke giften. Uit het toen gebleven saldo konden herhaaldelijk administrateuren hulp verschaffen.

„Ook thans”, zeide de heer v. Eeghen, verkeert het fonds nog in een toestand, dat het vooreerst voldoende helpen kan, te meer nu pas van H. M. de Koningin de milde gift inkwam van f 15.000.

Op dit oogenblik achten wij het onnoodig dat zich commissies vormen om gelden voor ons fonds bijeen te brengen. Mocht later ons fonds onvoldoende blijken om aan de rechtmatige aanvragen tot steun te voldoen, dan zullen wij als administrateuren niet aarzelen een beroep op onze landgenooten te doen.”

Waar nu aanleiding dezer zoo verblijdende, zeldzaam gunstige berichten omtrent dit *Watersnoodfonds*, terecht de opmerking wordt gemaakt; dat het thans zaak zal zijn de toestand ook voor den vervolge op hetzelfde peil te houden; daar kunnen wij niet nalaten de vraag te stellen:

Zou ook voor Nederlandsch-Indië iets dergelijks niet zeer gewenscht zijn?

monieel. Een omnibus rijdt onmiddelijk achter de statiekoets, om zijn inhoud, de ampilan dragende bedaja's, tijdig genoeg voor het residentiehuis te lossen.

De hoofdregent, commandant der Kratontroepen en de commandant der lijfwachtdragonders rijden naast de beide portieren van den Kijahi Garoeda Jèksa, die door de boepati's, panèwoe's en mantri's keparak geflankeerd en door nog een tiental dragonders te paard gevolgd wordt. Daarachter voegt zich de koets van pangèran adipati Pakoe Alam, waarin nu ook de militaire commandant eene plaats krijgt en die door de dragonders van dien prins (hoe dit tegenwoordig geschiedt na diens dood is mij onbekend) gevolgd wordt, terwijl diens beide ordonnansen weder naast de portieren rijden. De overige prinsen van het Pakoe-alamsche huis, de vele hollandsche genoodigden en de beide chineesche officieren volgen in eigen of gehuurde rijtuigen; de gesloten pajoeng's van hen, die zulk een onderscheidingsteeken voeren, door hun volgelingen of oppassers op den bok omhoog gehouden. De pradjoerits Kètanggoeng en Mantri Djero vormen de achterhoede, die door een tweeden olifant gesloten wordt. (Dit laatste schijnt thans vervallen te zijn).

De optocht van den vorst, met zijne omgeving van prinsen, ambtenaren en andere volgelingen wordt door het werkwoord „*ginarèbèg*” aangeduid, terwijl de garèbèg het optreden van den Sultan in die omgeving vertegenwoordigt.

Het in volle staatsie nederzitten op den sètinggil of elders wordt „*Siniwaka*” genoemd.

De vooruitgaande troepen scharen zich „en haie” langs den weg van de aloen aloen tot aan de residentie. Ook zijn dèsa-gamèlan's van afstand tot afstand langs de oostzijde van dien weg in bamboeloodsen opgesteld, om den voorbijtrekkenden vorst met luide, zooal voor ons oor niet welluidende, klanken te huldigen.

Alle krijgskorpsen blijven buiten den residentietuin op den weg achter, alléén de pradjoerit's midji gaan den Sultan vóór naar het groote huis, op welks trappen zij nederhurken, altijd met zwaard en schild in de gesloten vuisten.

Prinsen en regenten hurken bij het naderen van den praalwagen in het zand tegenover de breede voorgalerij neder, terwijl de kapel haar welkomstlied aanheft. De dragonders stellen zich aan de zuidzijde van het tuinpad voor het huis in gelid en presenteeren de sabel.

Wanneer de Sultan vlak vóór de trappen der marmeren voorgalerij uit het hooge rijtuig weder op de bloote aarde afdaalt, werpen de kanonnen van het fort andermaal negentien donderende rookwolken in den sterk verhitten dampkring.

De troonzetel werd met wat daarbij behoort reeds door de pèngampil's naar binnen gedragen en op den troon geplaatst. De vorst wordt door den resident daarheen geleid en beiden beklimmen de trappen van den sierlijken troon en zetten zich op hun eergestoelten neder.

Alle prinsen volgen hen naar binnen. De pangèran's Mangkoe Boemi en Ngabèhi nemen de eerste stoelen rechts van den Sultan vóór den troon in beslag.

De anderen vleien zich in silahouding op het marmer tegenover den troon neder.

Ware de kroonprins tegenwoordig geweest, dan zou hij (zooals tegenwoordig geschiedt) boven Mangkoe Boemi gezeten hebben en zijn gouden pajoeng gesloten naast dien van zijn vader opgesteld zijn.

Alle Javanen keeren 't gezicht naar den troonbekleeder. Op een nauwelijks merkbaren wenk van den Sultan begeven de beide hoofden der manggoeng's zich eerst kruipend, maar daarna als vrije mannen rechtopgaand (zij zijn thans immers afgezanten van den vorst) naar buiten en zetten zij zich met het aangezicht naar den troon vóór den rijksbestierder op het zand neder, om over den schouder heen het vorstelijke bevel uit te spreken, en nu rijzen de eerste aller hoofdambtenaren en alle hem vergezellende regenten uit hunne nederige stelling op en volgen hun geleiders naar de trappen der voorgalerij en verder naar binnen, waar zij zich beneden in de troonzaal recht tegenover den troon nedervleien, de eersten en oudsten in rang vooraan, terwijl de beide manggoeng's zich in de schaduw van den troon terugtrekken.

Het zal ongeveer 2 uur na den middag zijn als de opwekkende tonen van een bedaarden marsch ons aan den feestdisch roepen.

Hiervan zal slechts weinig gezegd kunnen worden, omdat het javaansche karakter daarbij geheel door het europeesche wordt beheerscht.

In de zeer ruime eetzaal, die achter de residentiewoning is uitgebouwd, zijn vijf lange tafels gedekt, waaraan 3 of 4 honderd gasten, zonder elkander hinderlijk te zijn, kunnen plaats vinden.

Aan de noordzijde van de kleinere middentafel nemen de Sultan en de gastheer de eergestoelten in. Tegenover hen zitten de militaire commandant en de assistent-resident.

Het westeinde der tafel wordt door de prinsen, den rijksbestierder en een hoofdregent, die de hoofddronken te vertolken zal hebben, ingenomen, het oosteinde door Pakoe Alam, gepensionneerde hoofdofficieren en kapiteins, ook die van het garnizoen, den tolk en enkele landhuurders en burgers, die daarvoor in aanmerking komen, leden van den residentieraad, geestelijken, den notaris, den kratonarts enz. enz.

De hoofdtafel schenkt ons nog een voorrecht: de afkoelende luchtbeweging, door een paar poengka's gewekt, (d. z. groote waaiers, die, aan den zolder bevestigd, heen en weêr bewogen worden). Wanneer eindelijk de dringende eischen onzer geprikkelde magen bevredigd zijn, stelt de resident *tien* toasten in, die door den medeaanzittenden hoofdregent in de hoftaal herhaald worden.

Zij gelden:

1o de Garebeg Moeloed (het feest van den dag).

2o de Koningin en Z. H. den Prins der Nederlanden.

3o den gouverneur-generaal.

4o den Sultan.

5o den Kroonprins.

6o de Ratoe Mas (Sultane).

7o het hoofd van 't huis Pakoe Alam, den militairen commandant en den assistent-resident.

8o den pangeran Mangkoe Boemi met alle andere prinsen en aanwezige heeren.

9o den Rijksbestierder met alle regenten.

10o de welvaart en den bloei van het rijk van Djokjakarta.

De Sultan zelf beantwoordt den op hem uitgebrachten dronk met een tegendronk in 't maleisch op den resident, die voor de blanda's in 't Nederlandsch door den assistent-resident, voor de Javanen door den hoofdregent wordt vertaald.

De tolk wordt zeker niet benijd, die nu den loerah aller prinsen, met den assistent-resident, die den Sultan, onder een andermaal herhaald saluut van 't fort, naar den Kraton teruggeleidt, natuurlijk met denzelfden luister en in dezelfde orde, als vier uren te voren de uittocht plaats had.

Eigenaardig moet de hoofdkoetsier van den Sultan een Europeaan zijn, omdat deze op den bok hooger gezeten zal zijn dan de Sultan, hetgeen, voor een inlander zeer begrijpelijk, als in strijd met de adat, niet kan en mag plaats hebben.

Vs.

Pers-kroniek.

Inhoud: M. in de Residentiebode over het Curaçao'sche kabaal: een typische toestand op dit warme eiland. — De Curacao'sche negers door een onbekende in De Tijd in bescherming genomen tegen een schrijven in Neerlandia, die »gift tegen de zwarten uitspuwt«. — Moet St.-Eustatius met of zonder monument aan de Amerikanen verkocht worden? een vraag van de New-York Times, beantwoord in het Tijdschrift der Maatschappij van Nijverheid. — Het Algemeen Handelsblad over opiumpacht en tinwinning op Banka. Een puzzle. — Een waarschuwend woord van den Atjeh-correspondent der Nieuwe Courant over het ontwaken van China.

Het Curaçaosche kabaal wil maar niet tot een einde komen.

Na een veertien dagen stilte in de pers begint het opnieuw. Nu weder met een artikel van M. in de *Residentiebode* van 18 Maart.

M., geen vriend van den Gouverneur en nog minder van den Curaçaoschen specialiteit van het *Vaderland*, die zich »uw correspondent« teekent, betwist de juistheid van de bewering, door laatstgenoemde gedaan, dat het kabaal tegen den Gouverneur opgezet is door de Roomsch Kath. geestelijkheid. De grief tegen Z.Ex. zit niet in de onderwijs-novelle, maar in het geheele optreden van den Gouverneur, en speciaal wat betreft de Castro-politiek van den heer de Jong van Beek en Donk.

Op dat punt valt M zeer vinnig »uw Correspondent« uit het *Vaderland* aan. Zeker, zegt hij, Castro is niet de eerste, die Curaçao kastijdt; maar hoe verklaart de correspondent van het *Vaderland*: dat er onder de Gouverneurs v. d. Brandhof en Barge geen enkele maatregel meer bijkwam en ze weer als hagel begonnen neer te slaan, toen de tegenwoordige Gouverneur zijne on-politieke zetten deed? Niet tusschen de onderwijsverordening en de oppositie tegen den Gouverneur ligt verband; maar wel degelijk tusschen de maatregelen van Castro en de daden van ons bestuur. Die oppositie, welke tot een fellen brand is uitgeslagen bij de ontslagname van elf leden van den Kolonialen Raad, zou er toch geweest zijn, ook zonder de onderwijsverordening; maar de maatregelen van Venezuela niet, zonder de on-politieke daden van het bestuur der Kolonie. Men behoeft ook waarlijk geen Katholiek te zijn, om weinig te sympathiseeren met het tegenwoordig bestuur. Zeven-achtste der bevolking (d. w. z. bijna alle Katholieken en Protestanten en zeer vele Israëlieten) staat aan de zijde der afgetreden leden van den Raad en houdt het met hen, dat de toestand eenvoudig onmogelijk geworden was.

Het weinig blijmoedig slot van M's. beschouwingen in de *Residentiebode* luidt:

»Op het oogenblik staat Curaçao in vuur en vlam; onze anders zoo rustige Kolonie is verdeeld in twee kampen, die elkander met brochure op brochure bestoken. Zoo pas is de heer Mordy S. L. Maduro, voorzitter van den Kol. Raad, nog wat olie op het vuur komen werpen door zijne brochure getiteld: »Mijn Wederwoord«. Deze brochure wemelt van onjuistheden, die natuurlijk weder eene wederlegging der afgetreden leden noodzakelijk maken. De gemoederen zijn aan het gisten; er zijn kloven ontstaan, die moeilijk, misschien nooit meer, gedempt zullen kunnen worden. En dat alles door de schuld van wien? Het prestige van het bestuur heeft ontzaglijk geleden en heeft in jaren niet zoo laag gestaan, vooral nu bekend geworden is, dat de laatste brochure van den heer Maduro het werk is van een driemanschap: den heer Maduro zelf, den redacteur van de »Cur. Courant«, blijkbaar tevens correspondent van »Het Vaderland« en . . . . . den Gouverneur. Moet zoo iets het prestige van het bestuur niet noodzakelijk omlaag trekken?

»Men moge nu ons schrijven weer voorstellen als eene voortzetting der campagne, dat neemt niet weg, dat de feitelijke toestand is, gelijk wij hem boven weergaven. Alleen de katholieke pers op Curaçao is in deze onafhankelijk, zij spreekt dan ook haar gevoelen onomwonden uit. Dat moge aan sommige personen en kringen onaangenaam zijn, zeker is het, dat 90 pct der bevolking ook recht van spreken heeft, en tevens het recht om gehoord te worden.«

Als het waar is — dat moeten wij er bij zeggen want het lijkt erg onwaarschijnlijk: wat een ydillische toestanden! — de gouverneur, een redacteur en de voorzitter van den Kolonialen Raad, die met vereenigde krachten een brochure in elkander timmeren om den »vijand« te verslaan!

* * *

Nog een Curaçaoër heeft naar »de pen gegrepen,« ook zeer boos en verontwaardigd. Het is een ongenoemde in de *Tijd* van 17 Maart, die het niet op den gouverneur, maar op een schrijver in *Neerlandia* voorzien heeft. De scribent heeft over de creolen en over de negers op dit eigenaardige eiland leelijke dingen gezegd en daarover moet hij nu in *De Tijd* heel wat hooren.

»Het is onmenschelijke wreedheid en onwaarheid«, schrijft hij, »om de negers van Curaçao van luiheid, dieverij en ruwe zedeloosheid« te beschuldigen. Wordt vervolgens niet ten onrechte gewezen op het gehalte van het publiek in het land van de nazaten van Jan Steen. Oók een bedenkelijke troep meent de man van *de Tijd*, die verder ook van Kol in het geweer brengt ter bescherming van de negers te Curaçao.

De heer Rijkens, de authoriteit — waarop de schrijver in *Neerlandia* zich herhaaldelijk beroept, is er een van snuf. Altijd volgens de negerspecialiteit van *De Tijd*, die meent dat de heer Rijkens slechts »gift tegen de zwarten uitspuwt.« Zeer zeker niet netjes van hem, maar de schrijver in *De Tijd* heeft die kunst van »giftspuwen« heel aardig afgekeken. In dit opzicht een allervoorspoedigste leerling. Tot kenschetsing van deze polemiek laten wij hier het slot van het *Tijd*-artikel volgen:

»De heer Rijkens, zegt de man van *de Tijd*, spreekt van de ellende en de ontaarding der deerniswekkende bevolking van het land en meent, dat het niet »van een beschaafd mensch kan verlangd worden« om »in zulk een omgeving met genoegen te wonen«. Daaruit zuigt de schrijver: »De Curaçaosche vrouw kan zich dus niet met fatsoen in dat gedeelte op een plantage vestigen«. Nu weet ieder, die het landleven op Curaçao heeft meegemaakt, dat de waardige Curaçaosche dame op de plantage in een ruime geriefelijke woning vrij ver van de »krotten« der negers een leven kan leiden als een burchtvrouwe, hoogelijk geëerbiedigd en met liefde gediend door de negers. Doch overzie het geheele terrein, waarover hij voortkruit:

Eerst »gaat zij in den huiselijken kring met den zwarte vaak wat te veel maatjesgelijk om«; verder »beheerscht zij de geheele samenleving in de richting van het blijvende, het oude, en gaat enkel op in den huiselijken en familiekring (blz. 22); dan wordt het haar als een verwijt toegeworpen, dat zij weigert »te wonen op de plantage«, iets wat »de Macambavrouw in de heidensche Oost wel doet«! (blz. 24); en hier eindelijk, nu niet meer de »Curaçaosche Blanke«, maar de »negerdieven« moeten betichtigd worden, eischt haar fatsoen, dat ze verwijderd blijve van de plantage!

»Om het »standpunt« der beschaving onder de negers te bepalen, zal hij ook matrozen aanvoeren, »en onze matrozen kunnen oordeelen over vuile toestanden in havenplaatsen«; zij zingen »een bekend liedje, telkens genenried als hun het woord Curaçao in de ooren klinkt: Curaçao, Curaçao, ik heb het land aan jou en aan je vuile negers! Verga maar Curaçao!« Die lage taal moet het »standpunt« van de beschaving der Zwarten bewijzen, en de schrijver geeft zelf onmiddellijk toe, dat de matrozen geen »algemeene toestanden« op het oog hebben, maar »een soort plebs! Dus een gemeene beschimping, zoo verstrekkend, dat er zelfs geheel Curaçao onder valt, moet pleiten voor de verachtelijkheid van het negerras op Curaçao en wordt dan heel willekeurig ontdaan van hare algemeenheid om slechts te duiden »op een groote minachting van het soort plebs aldaar«!

Wie zou zich schuldig maken aan grootere lafheid en onrechtvaardigheid, de matrozen in hun liederlijke vroolijkheid, of de practizijn, die zulk een straattaal durft laten pleiten tegen duizenden van hulpelooze menschen, van wien hij niet de minste weerwraak te duchten heeft?

* * *

De *New-York Times* wil St. Eustatius »koopen«, omdat er voor Amerika zulke schoone geschiedkundige herinneringen aan dat eiland verbonden zijn.

Een echt Amerikaansch idee. Waarom ook zou men wèl een Rembrand en nièt een eiland kunnen »koopen«, als er schoone geschiedkundige herinneringen aan vast zitten?

Nu in het *Tijdschrift der Maatschappij van Nijverheid* geeft dit denkbeeld aanleiding er eens op te wijzen hoe zorgwekkend de toestand op St. Eustatius is en wat de regeering in dit opzicht nog kan en moet doen.

Land- en tuinbouwdienst, zegt de schrijver, moet in West-Indië stelselmatig worden ingericht door, onder de centrale leiding van dr. Van Hall te Paramaribo, op elk der Nederlandsche eilanden ten minste één gouvernementstuinier (geen geleerden, maar practici, liefst oud-leerlingen der Wageningsche school) te plaatsen, ten einde de inboorlingen vooruit te helpen. En dan . . . . zullen voorschotten moeten worden gegeven en zal het uitzenden van geschikte werkkrachten moeten worden bevorderd.

Want als het moederland zich deze eilanden niet aantrekt, zou men waarlijk niet verantwoord zijn »neen« te zeggen, wanneer een rijke buur het eiland wenscht te koopen om er van te maken een historisch monument.

En »neen« moeten wij toch antwoorden, als 't aanbod komt.

Zelfs van een Amerikaansch standpunt schijnt ons dit ook voor het doel nog beter.

Indien St. Eustatius de herinnering moet levendig houden aan the first public recognizer of the flag, dan is het veel eigenaardiger, dat die plaats in handen blijft van de natie, welke van den aanvang af onverholen haar sympathie voor den vrijheidsoorlog heeft betuigd en er zelfs groote offers voor heeft gebracht.

En als de Amerikanen willen medewerken om St. Eustatius, door het oprichten van een monument, te maken tot een bedevaartplaats van dankbare burgers van de republiek der Vereenigde Staten, dan is het thans wellicht een goed oogenblik om zulk een plan op te zetten. Het plan moet dan worden ten uitvoer gebracht door Nederlanders en Amerikanen gezamenlijk. St. Eustatius vormt evengoed voor Nederland als voor Amerika een schoone bladzijde uit het gulden boek der geschiedenis. De herinnering levendig te houden aan het aandeel, dat Nederland gehad heeft in den vrijheidsoorlog der Amerikanen, aan de hulp aan Washington verleend, is een daad van piëteit jegens onze voorvaderen en wellicht tevens een daad van voorzorg voor de toekomst, want mocht ooit gevaar ons volksbestaan bedreigen, dan zullen wij ons tegenover Amerika op deze bladzijde onzer gemeenschappelijke geschiedenis mogen beroepen.

Zou de Ned. Kamer van Koophandel te New-York niet eens het denkbeeld willen overwegen? Zoo één lichaam, dan schijnt ons dit als aangewezen om tot het stichten van een historisch monument op St. Eustatius, in Amerika het initiatief te nemen.

Deze conclusie is bijna amerikaansch: Wèl het »historisch monument« maar geen »verkoop«.

Als de Yankee's daar niet op ingaan, zijn ze geen knip voor hun neus waard!

* * *

Het *Algemeen Handelsblad* heeft een dwaas bericht in de indische pers ontdekt. Iets dat alleen in Indië en Rusland kan voorkomen, waar de bureaucratie oppermachtig is. Het blad vond n.l. de mededeeling, dat bij Gouv. besluit van 20 Januari j.l.: »de dank der Regeering betuigd (werd) aan den hoofdinspecteur der opiumregie A. A. de Jongh voor de wijze, waarop hij zich gekweten heeft van de hem gedane opdracht om een onderzoek in te stellen naar den toestand der tinwinning op Banka«.

Daarvan begrijpt het amsterdamsche orgaan niets. Een hoofdinspecteur der opium-regie, die over de tinwinning adviseert: inderdaad dat lijkt een *puzzle*. Vooral omdat er reeds tusschen den gouverneur-generaal, den resident van Banka en den e. a. ingenieur en der op Banka thuis behoorenden chineeschen tolk is geconfereerd.

»De zaak«, zegt het blad, »is ons niet duidelijk. De zending van den heer De Jongh kan, naar het ons voorkomt, alleen dàn begrepen worden, als men aanneemt, dat de drie laatstgenoemde ambtenaren niet in staat waren, de nog noodig geachte gegevens te verstrekken. Maar dat is toch niet aan te nemen. . . .

Men tast nog steeds in den blinde, vraagt advies op advies, zendt misschien morgen den directeur der postspaarbank of een inspecteur van het onderwijs naar Banka om daar »een onderzoek in te stellen naar den toestand der tinwinning« . . . . en komt niet verder.

Wat ons betreft. — wij blijven van meening, dat de *organisatie* van het bedrijf niet deugt. Wanneer niet de resident, maar een speciaal daarvoor geschikt persoon eenige jaren aan het hoofd der tinwinning had gestaan, zou men waarlijk geen *outsiders* behoeven te zenden om van den toestand der onderneming op de hoogte te komen, en althans niet, jaren achtereen, telkens een ander«.

* * *

De Atjeh correspondent der *Nieuwe Courant*, die menigmaal ook uitstapjes maakt op het gebied der algemeene koloniale politiek en dan even als op zijn eigen meer beperkt terrein, dikwijls zeer juiste opmerkingen ten beste geeft, wijst in zijn jongsten brief op de beteekenis voor onze kolonie van het ontwaken van China:

»Nu »onmogelijk« uit het *militaire* woordenboek is verdwenen, of althans tot een zeer enge beteekenis is teruggebracht, schrijft hij, wordt het ook eens tijd hetzelfde voor andere onderdeelen van het bestuur te laten gelden. Er zijn feiten, die ons ernstig moeten doen vragen: wat het gevolg zal zijn, wanneer men buitenaf onze bestuursonmacht voor vanzelf-sprekend gaat houden?

Eén van die feiten kan den lezer reeds bekend zijn uit de bladen, doch weinigen zullen waarschijnlijk hebben nagedacht over zijn beteekenis. Juist op Oudejaars-avond kwam te Batavia aan, en werd met eenige protocolaire plechtigheid ontvangen, de heer Thio Tiauw Siat alias Tsjang Tsjing Hsoen. In Atjeh en Deli, en trouwens in heel Indië, was deze ricnard tot dusver bekend onder eerstgemelden naam. Hij kwam als commissaris van de Chineesche regeering met een speciale opdracht van den Chineeschen minister van Handel, om gegevens te verzamelen betreffende den handel in Indië.

Dit klinkt zeer onschuldig en ook aannemelijk. Want zoo iemand, dan moet Thio Tiauw Siat juist de man zijn voor zoo'n opdracht. Hij spreekt Hollandsch en Engelsch alsof hij nooit anders heeft gehoord, is van alles in Europa zoowel als in Indië op de hoogte, en heeft als handelaar, grondeigenaar en landbouw-industrieel door heel Indië in de handelswereld machtige relaties. Hij heeft millioenen verdiend als opiumpachter en als zoodanig nog het opium debiet in Atjeh en Deli in handen. Echter laat hij tegenwoordig in Indië de zaken beheeren door eigen en aangetrouwde zoons en procuratiehouders, en schijnt te Peking, waar hij thans woont, een rol van beteekenis te spelen.

Over alles, wat de Chineezen in onze koloniën betreft, over de rechtsverhoudingen, arbeidsverhoudingen, bestuursambtenaren, kooplieden, banken enz. enz., kan hij zijn regeering inlichtingen uit de eerste hand verstrekken. Want als contract-koelie in Indië gekomen, is hij successievelijk klontong-drager, houder van een tokootje in een roema-pintoe en kongsihoofd geweest. In al deze verschillende maatschappelijke posities heeft hij beter dan menig bestuurs-ambtenaar geleerd, hoe de verhoudingen zijn tusschen verschillende bevolkingen en het bestuur; hoe sterk of hoe zwak onze regeering staat.

Ongetwijfeld weet hij vele bedenkelijke wonde plekken in Nederland's bestaan als koloniale mogendheid aan te wijzen, en de ergste daarvan is ongetwijfeld het Atjehgemartel. Vooral dit zal, bij het groeien van de nieuwe wereldverhoudingen, tegen ons geëxploiteerd worden. En als een begin daarvan wordt beschouwd het officieele bezoek door dezen Chineeschen parvenu aan Batavia gebracht.

Want dat dit inderdaad heel iets anders beteekende, dan het zoeken van gegevens, waarvoor deze man volstrekt niet noodig had een reis te maken, is vrij zeker. China en heel het Chineesche volk zijn bezig te ontwaken; de scheidsmuren, die zij zelf optrokken tegen de Westersche ontwikkeling, hebben zij reeds omvergeworpen. Thans komen zij nog vrij bescheiden aanspraak maken op representatieve égards, doch de tijd schijnt niet ver meer, waarin China, in de eerste plaats aan de Nederlanders forsche eischen zal doen hooren«.

Hij belooft hierop in een volgend nummer nader te zullen terugkomen.

In verband met het vestigen van een diplomatieken vertegenwoordiger te 's-Gravenhage, waar China vroeger geen diplomaat had — de chineesche gezant te Berlijn was tevens hier geaccrediteerd — is de zending van Thio Tiauw Siat wel een merkwaardige coïncidentie. Men denke ook eens aan het *interview* door den chineeschen gezant te Berlijn in het *Berliner Tageblatt* afgedrukt, waarop wij in een vorig nummer wezen! —

Toch ligt het helaas voor de hand, dat aan de opmerkingen van dezen kundigen correspondent weinig of geen aandacht zullen geschonken worden. Wij mogen gerust zeggen: helaas! — maar het is eenmaal gebruik in de nederlandsche pers, dat in koloniale zaken *the man on the spot* zooveel schrijven mag als hij wil; zoolang de geaccrediteerde indische couranten-specialiteiten, die Indië misschien in geen 25 jaar gezien hebben en alle »wijsheid« (?) uit de boeken en staten moeten halen, er niet over schrijven, komen de bureauheeren en evenmin het nederlandsche publiek in beweging.

In Engeland en in de engelsche pers is dat juist omgekeerd. Daar zouden artikelen, als b.v. van dezen uitmuntenden correspondent een eereplaats in een courant krijgen; als hoofdartikelen besproken, gecritiseerd worden, leiding geven aan de koloniale gedragslijn.

Maar dat is dan ook maar Engeland, waar de cultuur der specialiteiten niet en nooit heeft gebloeid, en een land, waarvan de koloniën in een allertreurigste conditie verkeeren!

Die »hongersnooden« daar, in Britsch-Indië, wat hebben die al niet een bewijzen moeten opleveren hoe goed wij het in Ned.-Indië bolwerken!

Treurig zelfbedrog.

Voordrachten op Indisch Gebied.

Het belangrijke en zeker ook actueele onderwerp: **De Grenzen van Nederlandsch-Oost-Indië**, door den heer *G. Nypels* op 13 dezer in eene vergadering van het *Indisch Genootschap* alhier, ingeleid, vond een aandachtig gehoor bij het kleine gezelschap, dat zich door het slechte weder niet had laten terughouden, den spreker te gaan hooren. Als deze lezing in brochure-vorm is uitgekomen, zal zij zeker nog door menig belangstellende in details worden bestudeerd.

Spreker had zijn stof in twee hoofddeelen gesplitst:

Het eerste gold de begrenzing van het begrip «koloniaal gebied», volgens de Grondwet; het tweede de volkenrechtelijke grens van onze bezittingen in Azië en Australië.

Zonder de urgentie van Grondwetsherziening te bepleiten, achtte de heer Nypels, bij eventueele herziening, redactie-verbetering zeer gewenscht, tot betere begrenzing van de begrippen «moederland» en «koloniën» in de rechtsgemeenschap van den Staat.

Het tweede gedeelte betrof de vraag: Waar begint ons koloniaal territoir? Inleider keurde goed, dat noch de Grondwet, noch het Regeeringsreglement, noch een afzonderlijke wet zich daarover uitspreekt; hij pleitte daarentegen voor omen afsluiting van ons geheel gebied, door tractaten met alle koloniale mogendheden, die in Azië en Australië onze buren zijn, daar de eerbiediging van de grens van invloedsferen door de practijk der laatste jaren immers veel in vastheid heeft gewonnen.

Erkenning van onze souvereiniteit door de betrokken besturen van inlandsche Staten is z. i. genoeg om onze rechten op vasten bodem te stellen, maar door tal van voorbeelden, toonde hij aan hoe moeilijk, ja ondoenlijk, 't dikwijls is, op die wijze de gewenschte zekerheid omtrent de grens van ons eigen gebied te krijgen, hetgeen dikwijls aanleiding geeft tot allerlei moeilijkheden, ja zelfs tot oorlog.

Vervolgens werden de verschillende tractaten beschreven, welke Nederland reeds met andere koloniale mogendheden gesloten heeft, in den geest als hij voor de geheele begrenzing zou wenschen.

Toen de gelegenheid tot debat geopend werd, vond spreker slechts op enkele punten bestrijding, terwijl de waarnemend voorzitter *Dr. E. B. Kielstra*, warm op zijn hand bleek te zijn.

Mr. C. Th. van Deventer gaf uiting aan een gedachte, die ook bij ons onder het luisteren was opgekomen: Dat sprekers opvattingen hier en daar naar «*imperialisme*» neigen, o. a. waar hij generaal v. Swieten's proclamatie der onderwerping van Atjeh laakte, omdat deze z. i. van zelf sprak uit het tractaat, tusschen Nederland en Engeland gesloten.

Terecht merkte Mr. v. D. op dat deze zienswijze veel had van het beruchte: *Nous traiterons chez vous, sur vous, sans vous.*

Zaterdag 17 Maart trad voor leden en geïntroduceerden van het Kon. Aard. Genootschap te Amsterdam op, in een der zalen van 't gebouw der Mij tot Bevordering der Bouwkunst, de heer F. J. P. Sachse, 1e luitenant der Inf. O. I. leger, met het onderwerp: **Seram en zijn bewoners.** Toegelicht door een groote kaart van het eiland, door spreker zelf vervaardigd en waarop het bergstelsel volgens eigen waarnemingen en opmetingen was voorgesteld, door eene kleine, maar keurige collectie ethnografica en door een groot aantal uitstekend geslaagde lichtbeelden, is het voor de vele opgekomenen, waaronder zeer veel dames, een genotrijke avond geweest. Daar was iemand aan het woord, die gedurende zijn verblijf van eenige jaren dat eiland en zijn bewoners had lief gekregen; die met zorg vervuld was over de toekomst van dat paradijs als niet door verstandige leiding misbruiken en gebreken opgeheven werden: het drinken van ongelooflijk groote porties sagoeweer; het koppensnellen, echter verschillende van dat op Borneo; het sluiten van huwelijken steeds uit denzelfden stam; de groote koopsommen bij 't huwelijk; huidziekten bij de Berg-Alfoeren, die nooit baden, enz. enz.; maar die ook groote blijdschap gevoelde, als hij dacht, wat Seram in de toekomst kon worden. Als de kleine vlakten aan de Noordkust in gebruik genomen zouden worden voor de cultuur van rijst, suikerriet, enz; als er mijnbouwkundige onderzoekingen werden gedaan naar de aanwezigheid van steenkool, en dit in verband met de gunstige ligging van Seram tusschen Australië en China; als er meer voordeel zou getrokken worden van de prachtige houtsoorten op het eiland. Dan zou de 8 ton, die jaarlijks op de Molukken wordt toegelegd, productief gemaakt worden.

Uit alles bleek, dat de heer Sachse zijn verblijf op het eiland uitstekend ten nutte had gemaakt; geen der bevolking rakend onderwerp, of het kwam even ter sprake; de eedsaflegging met zijn vreemde formules; de geliefkoosde dansen der inboorlingen, van zonsondergang tot zonsopkomst; de schaking met al de listen en handgrepen om de ontvluchting te doen gelukken en zoodoende den hoogen bruidschat te ontloopen; de pantoens, waarbij een tweetal klassieke liederen, waarvan het eene — de Patinama — een lijkzang is op een vroegeren Seramschen held en het tweede de verwoesting beschrijft van Seri Kembelo door Dr. Vlamingh. Van het eerste werd een gedeelte voorgedragen en vertaald.

Aan het slot toen de voorzitter den heer Sachse dankte voor diens leerzame en boeiende voordracht, deed hij dit met de woorden: mocht eenmaal de wensch van den heer S. vervuld worden, dat Seram door onze werkzaamheid uit den staat van verval opgericht werd, dan kon het niet uitblijven, of het Seramsche volk zou ook eenmaal een pantoen zingen over Sachse en anderen, tot verheerlijking der «Compenie».

Uit de Oost-Indische Mail.

Het Bat. Nbl. van 10 Febr. jl. ziet in de nieuwe **„Inlandsche gemeente-ordonnantie"**, waarover in onze vorige berichten reeds het een en ander is medegedeeld de eerste stap op den weg der decentralisatie in de desa, maar is niet al te best te spreken over art. 2 dier ordonnantie, waarbij bepaald is, dat het dorps- of gemeentehoofd, de burgemeester in de inlandsche maatschappij, zal worden gekozen, terwijl Europeanen, ambtenaren in hooge posities, particuliere chefs van handelshuizen, ingenieurs, geneesheeren, juristen, leeraren enz., ontwikkelde menschen, die geleerd hebben te denken, die gemeenlijk èn om ontwikkeling èn om maatschappelijke positie geacht moeten worden zich een betere voorstelling te kunnen maken van communistische nooden en behoeften, zich ook minder schuldig maken aan ongeoorloofde afwijkingen van het pad, niet in staat werden geacht tot het kiezen van fähige gemeenteraadsleden. De onontwikkelde, aan kuiperij gewillig 't oor leenende, omkoopbare, politiek-indifferente inlander kiest zijn bestuurder; den ontwikkelde blanke wordt zijn bestuurder opgedrongen!

Voor de ordonnantie zelf heeft het blad niets dan lof. Uit de schets van deze gemeente-organisatie nemen wij slechts de volgende punten over:

Het bestuur zal bestaan uit een gemeentehoofd, door de gemeentenaren gekozen, onder goedkeuring der verkiezing door het gewestelijk bestuurshoofd en enkele aangewezen personen.

De inkomsten worden door het hoofd van plaatselijk bestuur, in overleg met de bevolking, geregeld.

Het desahoofd is in 't algemeen aansprakelijk voor den goeden gang van zaken, zorgt voor een richtig beheer van de instellingen, de geldmiddelen en de eigendommen der gemeente en neemt omtrent gewichtige aangelegenheden geen beslissing, dan na beraadslaging in een vergadering, tot welke eenige in aanmerking komende personen worden opgeroepen, naast de leden van 't desabestuur en tot het kiezen gerechtigden.

Het bestuur draagt zorg voor de instandhouding en bruikbaarheid van de wegen, bruggen en duikers, gebouwen, pleinen, marktterreinen, waterleidingen enz. Zie verder het blad bovengenoemd.

Naar aanleiding der: **„Boni-practijken"** in 't Bat. Nbl., vraagt de Javabode aan de redactie van 't eerste blad, of 't waarheid is en geconstateerd feit is, dat in Zuid-Celebes de officieren zich hebben schuldig gemaakt aan: „schaamtelooze menage-exploitatie" en ten koste van hunne ondergeschikten een „roofsysteem" hebben toegepast? waarop geantwoord werd:

„Het is naar onze meening een waarheid — nog niet een geconstateerd feit — dat in Zuid-Celebes officieren, (niet de officieren, wat een groot verschil maakt!) zich hebben schuldig gemaakt aan benadeeling van hun ondergeschikten middels de menage, een benadeeling die opzichzelf schaamteloos is; voorts dat officieren (en weder zeggen wij: niet de officieren) ondanks de gegeven bevelen goederen hebben buit gemaakt, d.w.z. geroofd."

En de onomwonden beantwoording der vraag, èn het herhaald aanbod om de bevoegde autoriteiten, zoo zij daartoe den wensch te kennen geven, nadere aanwijzingen te doen, strekken tot bewijs, dat het blad alleen het landsbelang en geen valsche leus ter harte gaat.

In 't Soer. Hbl. wijst de heer van Geuns nog eens op de noodzakelijkheid voor handel en verkeer tot behoud van den **fonogrammendienst** der Intercommunale Telefoon maatschappij. Het Bat. Nbl. is 't met dat blad eens dat 't te veroordeelen is dat de fonogrammendienst met staking wordt bedreigd, in ruil voor een hoogst onzekere telegraafverbinding, maar is van oordeel dat de fout niet alleen bij de regeering zit, maar uitsluitend in de overbekende indische lauwheid en lamlendigheid.

Het Soer. Hbl. noemt zelf verschillende voorbeelden daarvan:

1º. De buiten alle evenredigheid opgevoerde patentbelasting.

2º. Keuze van de minderheid der gemeenteraden.

3º. De kwestie over den fonogrammendienst.

Het blad hoopt dan ook dat de regeering naar recht en billijkheid zal beslissen, dat afgezien zal worden van de dwaze en stellig op teleurstelling uitloopende plannen om de Intercommunale er onder te werken. Daarbij kan ook de regeering niet anders dan winnen!

De **Zwaluw** is, zooals bekend, bij het Kleta-rif gezonken.

Het Soer. Hbl. weet omtrent het verongelukte schip nog meetedeelen, dat het voorschip in de hoogte zou steken en het achterschip geheel onder en vol water zou zijn, hetgeen zou wijzen op een vrij groote vaart waarmede het schip op de koraal moet zijn geloopen. Omtrent de vermoedelijke oorzaak van het zinken werd aan de N. Soer. Ct. medegedeeld, dat het schip, toen het bij laag water onder de kust voor anker lag, op de modder is komen te liggen; daarin is gezakt en bij 't opkomen van den vloed daardoor is vastgehouden, althans niet snel genoeg kon rijzen, zoodat de patrijspoorten, die openstonden, aan 't zeewater toegang gaven.

Toen 't ongeluk ontdekt werd, was het te laat. In korten tijd liep het geheele achterschip tot de stookplaats onder.

JAVA.

Ziekten onder de bevolking. De gevolgen der overstroomingen over geheel Java en Madoera blijven niet uit, lazen wij in 't Bat. Nbl. van 19 Febr. jl. Van Bangkalan werd aan dat blad geschreven, dat op het 15 paal verder gelegen Sepoeloe in 20 dagen tijds 740 menschen aan koortsen zijn bezweken. Het blad vestigt de aandacht der regeering op dezen toestand.

Het is bekend dat sedert de opening der spoorlijn Kalisat-Banjoewangi te Kalibaroe een nederzetting van Javanen, uit Midden-Java voornamelijk, is verrezen. Langzaam aan heeft de nederzetting zich uitgebreid, zoodat zich daar thans een zeer groote en welvarende Javanen-kolonie bevindt, waar de emigranten een goed bestaan winnen met de tabakscultuur.

Het Bat. Nbl., dat steeds een tegenstander is geweest van de plannen tot **emigratie op groote schaal** van Javanen naar de buitenbezittingen, maar wel steeds veel gevoeld heeft voor het denkbeeld van transmigratie naar de Preanger en den Oosthoek, vindt in een correspondentie uit Probolinggo aan de Locomotief de bevestiging van de mogelijkheid eener natuurlijke transmigratie als boven bedoeld.

Die correspondent schrijft:

„De inlanders uit Midden-Java, lieden uit Kedoe, Bagelen, Banjoemas, enz. (die zich te Kali-baroe hebben neergezet) schijnen 't goed te hebben en er komen al meer en meer van die menschen zich vestigen, zoodat na verloop van tijd denkelijk het Javaansche element in den Oosthoek het overwicht krijgt over de Madoereezen aldaar. Hoewel de Javanen, die zich daar hebben neergezet, zeker niet allen tot de brave Hendrikken behooren, hoort men er niet veel van misdrijven."

Het blad vraagt nu of dit resultaat geen aansporing zou kunnen zijn, om in deze richting, althans na een lange reeks van jaren, de oplossing te zoeken van de puzzle, hoe de overbevolkte gewesten van Java te ontlasten van het aantal eters, dat er te veel is? De Preanger Regentschappen toch kunnen een bevolking voeden, dubbel zoo groot als er thans gevonden wordt.

Uit Solo wordt bericht dat de **Soenan** dit jaar een bezoek aan Batavia zal brengen. Hij zal daar in het paleis van den gouverneur-generaal logeeren. De heenreis zal van Semarang uit over zee gemaakt worden, terwijl de terugreis door de Preanger zal plaats hebben, op welke reis zal worden gepleisterd te Buitenzorg, Soekaboemi, Tjiandjoer, Tjipanas, Tjimahi, Bandoeng en Garoet. Op de heenreis zal hij te Tegal aan wal gaan, om het graf van een zijner voorvaderen, den Soenan Tegal Aroem, te bezoeken. Men moet aan het Solosche hof reeds druk bezig zijn met het in orde maken van een bijzondere kleeding voor den Sultan

en zijn hof naar westersch model, schrijft het Soer. Hbl.

Naar men aan het Soer. Hbl. mededeelt, bestaat bij een groote groep aandeelhouders in het **Particulier Prauwenveer** het voornemen om een amalgamatie tusschen genoemd veer en het nieuw Prauwenveer te Soerabaja tot stand te brengen.

Zoo bedoeld denkbeeld verwezenlijkt mocht worden, verwacht men voor de geamalgameerde vennootschap niet alleen een belangrijke vermindering van de exploitatie-kosten, maar door de mogelijkheid eener betere prauwenverdeeling langs de rivier en op reede, ook een productiever verkeer.

Het denkbeeld vindt bij de meerderheid van aandeelhouders in beide maatschappijen veel steun.

Naar een correspondent van de Sem. Ct. mededeelt, is door een regent van Poerworedjo een onderling **ondersteuningsfonds** opgericht voor inlandsche ambtenaren in die afdeeling, waartoe ook het regentschap Koetoardjo behoort. Het doel van 't fonds is: uitkeering of financieëlen steun aan de nagelaten betrekkingen bij overlijden.

Naar aanleiding van het geschrijf over de **weeshuisschandalen** te Soerabaja heeft de gouverneur-generaal den resident verzocht, hem ter zake volledig in te lichten.

De a.s. directeur van financiën. De Sem. Ct. maakt melding van geruchten, dat de nieuwe hoofdinspecteur der in- en uitvoerrechten Van Maren directeur van financiën zal worden.

Opstootje te Pati. Zondag den 11den dezer had in de gevangenis te Pati een hevig gevecht plaats tusschen 17 Chineesche en 140 inlandsche gestraften. Djatihouten ribben, houten hamers en stukken bamboe werden als wapens aangewend. Het gevangenis personeel was onmachtig de vechtenden tot bedaren te brengen.

De inlanders verbraken in wilde vlucht de afsluiting der poort en de Chineezen bleven meester van het slagveld. Bij dit gevecht zijn 2 inlanders en 2 Chineezen zwaar gewond. Men vreest voor nieuwe opstootjes.

Dr. Kuijper is door den directeur van 't departement van landbouw, Dr. Treub, naar de afd. Demak gezonden, om aldaar een onderzoek in te stellen naar de **ziekte**, die zich in de **padi** heeft vertoond.

BUITENBEZITTINGEN.

Het Bat. Nbl. van 14 Februari jl. deelde mede, dat de Minister van Koloniën de Indische regeering heeft doen weten, dat in beginsel is besloten tot de instelling van een **Raad van Justitie** te **Medan**, belast tevens met de rechtspraak der politierol. Aan den directeur van justitie is opgedragen voorstellen te doen voor de begrooting 1906.

Het voorstel werd niet gesteund door het Hooggerechtshof, evenmin door den directeur van justitie, maar is persoonlijk uitgegaan van den landvoogd, schrijft de Deli Ct. van 17 Februari jl., die, naar aanleiding van het onderhoud van haren hoofdredacteur met den gouverneur weet mede te deelen, dat de inspecteur van den arbeid, Hoetink, had voorgesteld drie magistraten aan te stellen en dezen te constitueeren als Raad van Justitie. De directeur had daartegen bezwaar, waarna het omgekeerde werd voorgesteld: er komt een Raad van Justitie, waarvan drie leden worden aangewezen als omgaande magistraten.

Dit is geen novum, daar reeds op Celebes iets dergelijks bestaat. Wanneer de president van een der landraden afwezig is, wordt zijn functie waargenomen door een lid van den Raad van Justitie te Makassar; in Deli zou dit stelsel alleen worden uitgebreid. De kosten bedragen totaal *f* 63.000. De formatie is gelijk aan dien van den Raad te Makassar, welke alleen een substituut officier van justitie meer telt.

Men rekent een deel der kosten terug te vinden door reorganisatie van 't bestuur en opheffing der arbeidsinspectie, waardoor een bezuiniging wordt verkregen van *f* 53.000.

Tegen het plan van den landvoogd werd aangevoerd, dat het groote voordeel eener collegiale rechtspraak, het altijd bijeen zijn der rechters, waardoor hun jurisdictie vastheid verkrijgt, hierin wordt gemist, daar de drie leden vaak afwezig zullen zijn voor magistraatsdiensten en de Raad te Medan dan minder goed werk zal kunnen doen, dan de andere Raden in Indië. De practijk zal dit moeten leeren; in dat geval zal er wellicht een mouw aan te passen zijn, dat Deli afzonderlijke magistraten krijgt. In alle geval zullen de controleurs voortaan ontlast worden van de magistraatsplichten, welke een goede uitoefening van hun taak als bestuursambtenaar vaak in den weg staan.

In den nacht van den 18den Februari jl. werd de spoorbaan langs 't meer van Singkarah over een afstand van 3 kilometers op 20 plaatsen beschadigd, tengevolge van hevige regens. Door den bandjir werd een brug van 15 M. lengte weggeslagen, die in 't meer verdween. In de spoorbaan werd een gat geslagen van 70 M. lengte.

Ook in **Batoe Radja**, de standplaats van den controleur der onderafdeeling Ogan Oeloe, afd. Komering en Ogan Oloe en de Ranau-districten, residentie Palembang, heeft men een **Wilhelmina-school.** Op initiatief van den heer de C. Z., controleur aldaar, en met samenwerking en volle instemming der pasirah's (hoofden der maga's) werd, geheel op kosten van genoemde personen, een school voor inlandsche meisjes gebouwd, die in Januari 1905 werd geopend, en den naam kreeg van Wilhelmina-school. Mevrouw de C. Z., bijgestaan door een paar inlandsche vrouwen, volkomen op de hoogte van vrouwelijke handwerken, als kant maken en weven, nam in de eerste maanden de zorg en leiding dier school op zich. Sedert Augustus 1905 heeft mejuffrouw L. de leiding op zich genomen, om de meisjes de eerste beginselen van het lezen, schrijven en rekenen te leeren en het is nu gebleken zij alle succes heeft gehad. De leerlingen hebben een maandelijksch schoolgeld van *f* 0.25 te betalen, terwijl minvermogenden gratis onderwijs ontvangen. Enkele meisjes kunnen zich van den verkoop harer handwerken reeds zelf bekrimpen en bekostigen haar levensonderhoud, haar kleeding enz. geheel zonder eenigen steun der ouders.

De school bestaat door maandelijksche contributie van de pasirah's der onderafd. Ogan Oloe, terwijl ook het Eur. bestuur der afdeeling daaraan bijdraagt.

Een gouvernements-subsidie zou zeker geen onnuttig besteed geld zijn, daar 't te betreuren zou zijn, wanneer deze school, die gaarne nog uitgebreider onderricht wenscht te geven en daarom noodzakelijk een uitbreiding moet ondergaan, bij gebrek aan fondsen, zoo niet gesloten, dan toch op hetzelfde peil moet blijven voortbestaan, schrijft men uit Batoe Radja aan 't Bat. Nbl. van 17 Februari jl.

V. L. vestigd in 't zelfde blad de aandacht op de in dat blad gepubliceerde stukken onder 't opschrift: **„Hoe er in Zuid-Celebes gediend werd"** en hoopt dat de inhoud dezer stukken aanleiding zal geven aan de regeering, om ter zake van deze buitenbezitting ingrijpende maatregelen te nemen, w. o. in de eerste plaats voor bezuiniging in aanmerking komt: „het afschaffen der betrekking van resident, ass.-resident of secretaris ter beschikking voor de inlandsche zaken en deze functiën op te dragen aan den gewestelijken secretaris, waarvoor iemand te bestemmen, die als controleur aldaar heeft gediend en de Makassaarsche talen goed verstaat, terwijl er toch ook reeds tolken voor genoemde talen bestaan, om dezen ambtenaar te steunen.

Hij eindigt zijn ingezonden stukje met de volgende verzuchting: „Laat 't nu toch eens en vooral uit zijn met 't intrigeeren door en gescharrel van ambtenaren, die zonder eenige wetenschappelijke ontwikkeling hun hooge positie slechts te danken hebben aan zoogenaamde verdienste, bestaande voornamelijk uit kennis der inheemsche talen."

Den 18den Februari jl. zijn de petroleumbivaks te Goentji en Loh Seumawé door 50 man, met geweren bewapend, aangevallen. De oppassers-bezetting sloeg den aanval af en kreeg 3 gesneuvelde vijanden en een achterlader in handen. Voor zoover bekend zijn 1 koelie zwaar en eenige anderen licht gewond.

Uit Paré Paré kwam bericht, dat de luitenant **J. E. Snellen van Vollenhoven** 5 Februari jl. met een peleton Timoreezen de bergstelling **Lali**, in de Masemrepoeloelanden, heeft genomen, die uit een reeks van zes versterkingen bestond. De vijand bood hevigen tegenstand. Hij liet 28 dooden liggen, waaronder het hoofd van Lali. De luitenant Snellen van Vollenhoven kreeg een schampschot.

Kapitein **Hoedt** verraste den vijand in 't zwaar versterkte **Boeboenta** op 5 Februari jl. Het verzet in **Loewoe** is hiermede gebroken. Het is gebleken dat Amberma de raddraaier in Loewoe is geweest.

De wederopenstelling van Djambi voor den mijnbouw zal op 1 Juni plaats hebben. De zaak zou door den algemeenen secretaris met verlof bij het departement van Koloniën „geregeld" zijn.

Mag men hieruit lezen dat het protest van belanghebbenden, aan de 2e Kamer ingediend, zijn uitwerking niet gemist heeft? vraagt het Bat. Nbl.?

West-Indische Berichten.

Suriname. De Koloniale staten hebben op de, door het bestuur ingediende verordening tot bestrijding van de lepra in de kolonie hun voorloopig verslag uitgebracht.

Waar wij nog onlangs niet zonder reden aan eene studie van Dr. Kermorgant over de lepra en hare bestrijding in de fransche koloniën in onze rubriek van Vreemde Koloniën eene plaats inruimden, kan het ons niet anders dan tot tevredenheid stemmen, in dit stuk den ernst en den wil te hebben gevonden om mede te werken tot bestrijding van een kwaad, dat in deze kolonie dreigende afmetingen blijkt aan te nemen.

»Algemeen op een lid na, lezen we in *Onze West*, was men het gevoelen toegedaan, dat, waar de besmettelijkheid van de lepra vaststaat, en tal van lijders, zeker wel de meesten, zich buiten de gestichten bevinden, het aantal slachtoffers in den laatsten tijd onrustbarend toeneemt!

Volkomen stemmen we dan ook in, met de door de Koloniale Staten gewraakte opvatting van het bestuur om het oprichten van gestichten tot opname van lijders aan deze ziekte aan te moedigen voor zooverre de middelen zulks gedoogen.

Evenzeer achten wij de vraag gewettigd naar een deugdelijk, deskundig onderzoek naar het gevaar, dat de Gerardus Majella-stichting voor de openbare gezondheid speciaal wat de verbetering der hier bedoelde ziekte betreft oplevert, waartegen, zoo het gevaar werkelijk bestaat billijkheidsoverwegingen, die het bestuur in zijne Memorie van Toelichting op de onderhavige ontwerp-verordening in overweging deden geven, het gesticht te laten waar het is, alleszins misplaatst zijn.

Men vraagt thans evenwel, waarom indertijd ook in de lokale pers, met name in *Onze West* is verzocht een algemeen onderzoek naar den stand der ziekte in de kolonie, om daarnaar te kunnen beoordeelen, welke maatregelen, ook in verband met de financieele gevolgen daarvan, de meeste aanbeveling verdienen, om het gevaar af te wenden, dat als het ware dagelijks een ieder in de kolonie dreigt.

Wij hebben t. z. t. zulk een onderzoek onnoodig geacht waar het gold den ernstigen omvang van het kwaad te constateeren, en meenen ook nu nog, dit kwaad reeds voldoende geconstateerd is in de aanwezigheid van omstreeks 300, d. i. 4 op de 1000 inwoners, lijders aan deze ziekte in de gestichten, terwijl de overtuiging, zeker op feiten gegrond, bij de vertegenwoordigers van Surinames ingezetenen vaststaat, dat bedoeld cijfer in geenen deele het werkelijk aantal leprozen in de kolonie weêrgeeft.

Bedoeld cijfer reeds, beschouwd in verband met wat we weten omtrent de onverschilligheid van de mindere bevolking van Suriname voor het gevaar, dat zij nu zoolang reeds dagelijks onder de oogen heeft gezien, dat ze er als het ware mede vertrouwd is geraakt, wettigt de meest gestrenge maatregelen niet alleen, maar stelt deze aan bestuur en vertegenwoordiging der kolonie ten plicht.

De zorg voor het gezonde deel der maatschappij gaat onzes inziens nog boven die voor eene categorie van ongelukkige, deerniswaardige medemenschen, voor wie echter in een maatschappij, die niet alleen voor het heden maar ook voor de toekomst heeft te zorgen, geene plaats is door het gevaar, hetwelk zij daarvoor opleveren.

Toch kunnen we thans meêgaan met bedoeld verlangen, daar het ons, gegeven ook de geschiedenis van dit ontwerp, de aarzeling van het bestuur, de tegenkanting ook, die het ontwerp, in de publieke opinie vond, voorkomt, dat men vreest het gevaar in zijne juiste grootte onder de oogen te zien.

Wij wenschen hier nog even de aaadacht te vestigen op hetgeen Dr. Kermorgant over de uitbreiding der lepra in de fransche koloniën schreef, welke zijns inziens niet alleen voor die landen zelve, maar door de steeds aangroeieade middelen van verkeer, ook voor het moederland een dreigend gevaar opleverde.

Ook over de voorgestelde nederzetting van nederlandsche boerengezinnen, hebben de Staten hun gedachten laten gaan. De gevoelens waren nogal verdeeld. Volgens het voorloopig verslag waren er, die meenden dat het alleszins aanbeveling verdiende om eene proef te nemen als door het bestuur was voorgesteld, terwijl anderen de meening waren toegedaan, dat afdoende zou zijn gebleken dat kolonisatie van Europeanen steeds een ongunstig verloop heeft gehad. Bovendien werd door dezen gewezen op den nu reeds moeilijken strijd om het bestaan voor de afstammelingen der nederlandsche kolonisten bij Paramaribo, door de concurrentie van de kleine landbouwers. Hiertegen werd aangevoerd, dat de voorgestelde proef geen immigratie en masse voor het oogenblik ten minste beoogde, maar de vestiging slechts van enkele boerengezinnen 's jaars, waarvoor b.v. in de zuivelbereiding een voor de kolonie bovendien nieuwe loonende tak van landbouwbedrijf kon zijn weggelegd.

Aan het slot van het verslag, dat gissingen omtrent het lot van het ontwerp bij openbare beraadslaging uitsluit, wordt aan het bestuur in overweging gegeven, om aan het verzoek van broodelooze planters om steun, als voor de nederlandsche boeren beoogd, eenigermate tegemoet komen, b.v. door kosteloozen afstand van grond en een subsidie voor elk gezin.

Verblijdend is voorzeker het succes der landbouwcredietinstellingen in de kolonie. Na de oprichting reeds van twee andere elders, is nu ook op Lelydorp besloten tot oprichting eener credietbank voor Beneden Para en Beneden Suriname. Er deden zich dadelijk 170 kleine landbouwers als leden inschrijven.

Curaçao. Wij ontvingen »Mijn Wederwoord« van den heer Mordy S. L. Maduro, waarin de voorzitter van den Kolonialen Raad dezer kolonie tegen het protest van de afgetreden leden van den Raad, de waarheid betoogt van de motieven, welke aan de afgetredenen voor hun besluit werden toegeschreven, met uitzondering evenwel van de persoonlijke opinie van Minister Fock als zou voor dat heengaan de reden moeten worden gezocht in den onwil om de inkomsten-belasting-verordening in behandeling te nemen. Ook de heer Maduro wijst op het feit, dat het betrekkelijk ontwerp reeds bij den Raad in behandeling geweest is en aangenomen werd, zij het ook in anderen vorm dan door het Bestuur voorgesteld.

Zooals ook wij meenden moet de oorsprong van het conflict naar de heer Maduro oordeelt, gezocht worden in de ontstemming van den Raad over een ondoordacht woord, dat minister Idenburg zich liet ontvallen.

Wij zouden gaarne de verklaring van den heer Maduro aannemen betreffende den gebleken wil van den Raad om mede te werken tot invoering eener inkomsten belasting. Wat we nu evenwel van den heer Maduro vernemen, dat nl. hij de voorzitter niet slechts *op het punt* stond om den Raad bijeen te roepen voor de behandeling der betrekkelijke ontwerp verordening, wat de afgetreden leden met grootere omhaal van woorden als eene onmogelijkheid trachtten voor te stellen, maar den griffier reeds opgedragen had voor die bijeenroeping zorg te dragen, werpt een onzes inziens zonderling licht op deze aangelegenheid.

De heer Maduro zet, voor zoover ons uit de koloniale litteratuur is gebleken, de puntjes op de i's, waar hij naast de ontstemming van den Raad, op het verschillend oordeel van Raad en Bestuur inzake hetgeen voor de kolonie nuttig moet worden geacht, het standpunt van beide als volgt uiteenzet:

»De Gouverneur had een richting; hij meende en meent dat de kolonie door de bevordering van den landbouw opgebeurd kan worden; de Koloniale Raad meent zulks niet. Verschil van richting, zoo men wil.

Men keurde de richting van den Gouverneur af, maar een andere richting werd nimmer aangegeven.

Velen zien in den achteruitgang van de kolonie in de laatste jaren, geen andere oorzaak dan den kwijnenden toestand van den handel.

Middelen om den vroegeren bloei terug te krijgen zijn moeilijk aantegeven, en daarom kon de Raad geen richting ten deze aangeven.

Juist omdat men inziet dat een terugkeer tot den vorigen bloei door den handel niet te voorzien is, is het dat én Regeering én Gouverneur in de bevordering van den landbouw het middel zoeken tot opbeuring der kolonie«.

Gaarne hadden we van den heer Maduro vernomen: of voor den tegenzin van den Raad om zich tot het bestuursstandpunt te bekeeren, niet het motief moet worden gezocht in de *vrees* voor belasting-verhooging? Toen eenmaal door die vrees de Raad onzes inziens op het hellend vlak der obstructie tegen de bestuurspolitiek was geraakt — vrees voor de eigen beurs doet dikwerf maatregelen, waarvan men zelf niet de vruchten onmiddellijk plukt — de landbouw zal toch in hoofdzaak den minderen man ten goede komen — als onnut verwerpen — kon hij, wilde men morgen niet goedkeuren wat men heden afkeurde, niet meer terug. De landbouwpolitiek van het bestuur werd onzes inziens door den Raad bestreden, toen de inkomstenbelasting in het verschiet dreigde, in de hoop deze nog te kunnen bezweren. Maar de landbouwpolitiek werd doorgedreven, de inkomstenbelasting maakte hare opwachting, en toen ja, was de wil er om haar binnen te laten, maar des te meer wreekte men zich op die »nuttelooze, vruchtelooze« pogingen in zake landbouw en het conflict werd geboren.

Van Vreemde Koloniën.

De nieuwe mijnwet voor Fransch Guyana. Bij decreet van den president der Fransche Republiek van den 10en Maart jl. zijn, met buitenwerkingstelling van het voorgeschrevene in de wet van 21 April 1810, in de kolonie ingevoerd en aangevuld bij decreten van 1 April 1858 en 18 Maart 1881, de nieuwe bepalingen afgekondigd, in Fransch Guyana van kracht voor mijnbouwkundige opsporingen en concessiën.

Wij ontleenen daaraan het volgende:

De artikelen 1—10 bevatten de volgende algemeene bepalingen:

De natuurlijke afzettingen van delfstoffen worden onderscheiden in mijnen, placers en groeven.

Als groeven worden aangemerkt de afzettingen van bouwmaterialen, kalk, steen, en van voor de verbetering van den landbouw aan te wenden, nitraten en daarmee overkomstige zouten benevens phosphaten uitgezonderd. De eigendom van groeven, zoowel als veenland, is niet afgescheiden van het bezit van den bovengrond.

Als placers worden beschouwd alle alluviale afzettingen van goud, edele metalen, als platina en zilver, en edelgesteenten, welke zich aan het oppervlak niet door eenige geologische formatie bedekt, bevinden.

Mijnen zijn delfstof-afzettingen welke niet onder de rubriek groeven of placers vallen.

Placer-concessiën geven slechts het recht tot ontginning der onbedekte alluviale afzettingen van edele metalen en edelgesteenten op het toegewezen placer; terwijl mijnconcessiën geen recht verleenen op ontginning van aan het oppervlak gelegen alluviale afzettingen van edele metalen en edelgesteenten, die zich op het toegewezen terrein mochten bevinden.

Men onderscheidt de werkzaamheden, waarvoor speciale toestemming moet worden verleend, in exploratie, mijnbouwkundig onderzoek en exploitatie.

Een ieder, zoo Franschman als vreemdeling, ambtenaren in dienst der kolonie en zij, die bij dat decreet uitgesloten zijn, uitgezonderd, kan tot bedoelde werkzaamheden worden toegelaten. Voor allen is evenwel een domicilie te Cayenne verplichtend gesteld, terwijl betrokken maatschappijen overeenkomstig de fransche wet moeten zijn samengesteld, en hetzij in Frankrijk, hetzij in de fransche koloniën gevestigd.

Art. 11—15 handelen over de exploratie:

De exploratie omvat alle graaf- en boor-werkzaamheden voor de ontdekking van delfstoffen en het traceeren op het terrein van alle noodige aanwijzingen.

Hiertoe is de toestemming noodig, welke verleend wordt tegen een in de kolonie vast te stellen tarief voor den tijd van één jaar, en telken jare kan worden vernieuwd tegen betaling eener gelijke premie als bij de eerste toewijzing. Voor domeingrond geschiedt deze machtiging door den commissaris van het mijndistrict, voor andere terreinen wordt zij verleend door den gouverneur in rade, na ingewonnen advies van den dienst der mijnen en belanghebbenden gehoord.

De explorateur kan niet beschikken over de bij zijn arbeid te voorschijn gebrachte producten, tenzij hij een vergunning tot mijnbouwkundig onderzoek heeft bekomen of op de gestelde voorwaarden een terrein voor placer exploitatie afgebakend.

De artikelen 16 t/m 36 handelen over vergunningen en mijnconcessiën.

De vergunningen tot mijnbouwkundig onderzoek worden door den chef van den dienst der mijnen verleend en geven den houder, tegen betaling eener in de kolonie vasttestellen premie, het uitsluitend recht om bij het onderzoek naar eene of meer met name aan te wijzen delfstoffen de bij de exploratie aangevangen werkzaamheden voort te zetten binnen een kring van 2 kilometer straal. Is het centrum van den kring op vrijen domeingrond gelegen, dan behoort de aanvrager te voren toestemming te hebben bekomen voor explorative werkzaamheden. Op particulier terrein en gehuurden of in concessie gegeven domeingrond kan de exploratie zonder zoodanige toestemming geschieden van de zijde van eigenaar, huurder of concessionaris.

Ten einde een vergunning tot mijnbouwkundig onderzoek te bekomen moet de aanvrager, na eerst het aan te vragen terrein door een paal in het middelpunt van den kring te hebben aangegeven, bij zijn verzoek een kaart voegen op de schaal 1 : 10000 van het verlangde terrein. Wordt de aanvrage in orde bevonden dan ontvangt de aanvrager opgave van het verschuldigd bedrag, dat binnen vijftien dagen moet zijn voldaan, zullende de aanvrage komen te vervallen, wanneer de quitantie van dit bedrag niet binnen éene maand na bedoelde kennisgeving werd gepresenteerd om de verlangde vergunning te bekomen. Deze eenmaal verkregen is voor één jaar geldig en kan tweemalen telkens voor één jaar worden verlengd, tegen betaling telkenmale van eene nader in de kolonie vast te stellen premie.

De vergunning kan onder gehoudenheid van kennisgeving aan den chef van den dienst der mijnen op derden worden overgedragen en geeft mits niet vervallen recht op eene concessie.

De uitgestrektheid eener mijnconcessie, in den vorm van een rechthoek, waarvan de zijden in de richting Noord-Zuid, Oost-West, en omgekeerd moeten loopen, en de kleinste zijde niet kleiner dan een vierde van de langste mag zijn, bedraagt hoogstens 1000 en minstens 200 hectaren.

Bij de aanvrage om een mijnconcessie, die aan den gouverneur moet worden ingediend, zal weder eene nu gedetailleerde kaart op de schaal van 1: 10000 worden gevoegd, en zal onder kennisgeving van wat de autoriteit omtrent aanvrager behoort te weten, naam, plaats van vestiging enz., o. a. bekend moeten worden gesteld, welke werkzaamheden reeds op het terrein werden verricht.

De aanvrage wordt door het bestuur in handen gesteld van den dienst der mijnen ter fine van onderzoek, waarvan de kosten door den aanvrager worden gedragen. Deze kosten omvatten de uitgaven voor publicatie der gedane aanvrage en verificatie der gedane opgaven op het terrein. Binnen vijftien dagen na de aanvrage moet de tot dekking dier kosten benoodigd geachte som door belanghebbende zijn gestort.

Na het onderzoek wordt de verlangde concessie door den gouverneur verleend of geweigerd bij besluit in het *Journal Officiel* te publiceeren. Van dit besluit kan binnen een termijn van zes maanden door aanvrager of belanghebbende derden appel worden aangeteekend.

Zoolang de aanvrage in behandeling is, wordt het terrein in quaestie beschouwd als door eene vergunning tot mijnbouwkundig onderzoek te zijn gedekt, welke vergunning recht geeft op exploitatie der delfstoffen, waarvoor zij werd verleend, tegen betaling eener nader vast te stellen premie.

Behalve bij wanbetaling der premie, welke vervallenverklaring der concessie ten gevolge heeft, die dan aan den meestbiedende bij opbod zal worden verkocht, komt de concessie ook nog te vervallen, wanneer na tien jaren met de exploitatie geen aanvang is gemaakt.

Een vierde hoofdstuk de artikelen 37 t/m 51 omvattende, handelt over placer-concessiën.

Elk explorateur heeft de bevoegdheid om ten aanzien van alluviale afzettingen een of meer terreinen in bezit te nemen en te exploiteeren ingevolge eene, hem door den gouverneur te verleenen vergunning. Het concessieterrein zal den vorm van een rechthoek hebben (zie verder hiervoor bij mijnconcessiën) en van 10 tot 250 hectaren mogen beslaan. De concessie wordt verleend aan den eersten occupant, die evenwel met eene toestemming tot exploitatie moet zijn toegerust. Het in bezit nemen van een terrein geschiedt door het opstellen van merkpalen in de vier hoeken, welke door een meter breed voetpad moeten worden verbonden. Geen aldus te trekken grenslijn mag eene reeds bestaande snijden. De explorateur is gehouden een proces-verbaal op te maken, het uur aangevende en den dag waarop met het traceeren der grenslijnen is begonnen, de gevolgde richting, den aard der merkpalen, en den afstand elken dag afgelegd. Het proces-verbaal in duplo wordt geteekend door den explorateur en allen, die bij het werk tegenwoordig zijn, waarna een der stukken onmiddellijk naar den gouverneur wordt gezonden, zulks ten einde zich het prioriteitsrecht te verzekeren.

De explorateur geeft bovendien kennis van het voorgevallene aan den commissaris van het mijndistrict en behoeft voor de exploitatie eene placer-concessie, die voor tien achtereenvolgende jaren wordt verleend door het bestuur der kolonie, waaraan het desbetreffend verzoek moet worden gericht. Voor de concessie moet een jaarlijksche premie, in de kolonie vast te stellen, worden betaald. De vernieuwing der concessie heeft telkenmale voor tien jaren plaats. Deze komt te vervallen, door wanbetaling der premie, terwijl de vervallenverklaring kan worden uitgesproken wegens het niet in exploitatie brengen der concessie, nadat vijf jaren zijn verloopen sedert deze werd verleend.

De wijze waarop deze soort concessiën wordt verleend is dezelfde als die bij mijn-concessiën gevolgd.

Hoofdstuk 5, de artikelen 52 t/m. 67 omvattend, regelt de rechten en verplichtingen van concessionarissen en houders van vergunningen tot exploratie of mijnbouwkundig onderzoek.

Het zou ons te ver voeren hierbij lang stil te staan, en wij wenschen dan ook slechts te volstaan met de opmerking: dat blijkbaar bij de redactie dezer artikelen de bedoeling heeft voorgezeten, om naast eene zoo groot mogelijke tegemoetkoming aan exploitanten, voor de kolonie de zekerheid te verschaffen zooveel mogelijk van een geregeld bedrijf in dezen tak van nijverheid.

Hoofdstuk 6 geeft in de artikelen 69 t/m. 77 de strafbepalingen, welke ten aanzien van overtredingen dezer wet zijn gesteld.

De straffen zijn geldboete van 1000 tot 25000 franken en gevangenis van 3 maanden tot 3 jaren; geldboete van 100 tot 1000 franken en gevangenis van 14 dagen tot 2 jaren; geldboete van 100 tot 1000 franken en gevangenis van 1 tot 5 dagen.

Onder de eerste rubriek valt bijv. de wederrechtelijke ontginning van edele metalen en edelgesteenten; onder de laatste die van andere delfstoffen dan de genoemde.

Behalve deze hoofdstraffen op bepaaldelijk aangewezen overtredingen gesteld, kunnen andere, daaronder niet begrepen overtredingen met geldboeten van 5 tot 100 franken worden gestraft, bij recidive met gevangenis van 1 tot 5 dagen.

Belooningen worden dus ook in Fransch-Guyana niet voor goudstroopen toegekend. Misschien zal dit surinaamsche pleiters voor het tegenovergestelde er toe brengen om nu ook maar te berusten in de zaak.

Hoofdstuk 7 geeft in twee artikelen de overgangsbepalingen.

Bestaande mijnconcessiën worden onderworpen aan de bepalingen van het nieuwe decreet, met dien verstande dat hun tegenwoordige omvang in vorm behouden blijft, mits zij op kosten der concessionarissen worden afgebakend, terwijl dezen bij uitzondering ook het recht hebben placers binnen de concessie te exploiteeren.

Bestaande vergunningen tot exploratie en mijnbouwkundig onderzoek blijven onderworpen aan de oude bepalingen voor den duur, waarvoor zij werden verleend, doch kunnen niet op dien voet worden vernieuwd, maar geven den houders den voorrang bij de aanvrage om vergunningen op den nieuwen voet voor het terrein, geheel of ten deele, hunner huidige onderzoekingen.

In vijf artikelen komen dan ten slotte de uitvoeringsbepalingen.

Economische varia. De Swadeshi beweging in Engelsch-Indië, welke zich ook tegen het gebruik van geïmporteerde suiker keerde, ziet zich tegengewerkt door de uitkomsten der inlandsche suiker-cultuur. De totale opbrengst aan ruwe suiker wordt nu van een beplant oppervlak ter grootte van 2.110.800 acres tegen 2.244.800 acres ten vorigen jare op slechts 1.725.000 tonnen geschat tegen 2.160.000 in Februari 1905. De weersgesteldheid was niet bevorderlijk aan de cultuur, welke overigens in deze kolonie verre van intensief gedreven wordt, daar vergelijkenderwijs gesproken een zelfde oppervlak op Java met riet beplant het vijfvoudige aan product zou opleveren.

Typisch is dat onder de middelen, in Engelsch Indië ter hand genomen om der noodlijdende indigo-cultuur te hulp te komen, is: om Java-indigo te ontbieden, uit onze kolonie dus, waar de indigo-cultuur zoo goed als op apengapen ligt.

De katoen-productie in Engelsch-Indië wordt op slechts 3.240.000 balen of 15 percent minder dan in Februari 1905 geschat. Nu de katoen-industrie in die kolonie zich tengevolge van de Swadeshi-beweging aanmerkelijk heeft uitgebreid, in het laatste jaar vermeerderde het aantal weefgetouwen met een even groot aantal als in het heele voorafgaand tienjarig tijdvak, de binnenlandsche consumptie dus zooveel grooter wordt, komt deze tegenvaller voor de buitenlandsche consumenten al hoogst ongelegen.

De, sedert eenigen tijd door het Bureau of Science te Manilla genomen proeven met de fabricage van papier uit inlandsche grondstoffen — afval van Manilla-hennip, alang-alang en diergelijke — zijn met goeden uitslag bekroond. Het voornemen bestaat om zoodra 4000 vellen kunnen worden geproduceerd deze in het, sedert 1 Januari jl. door genoemd bureau uitgegeven *Journal of Science* op te nemen, zonder eenige voorafgaande bijzondere bewerking, opdat de handel zich een juist oordeel kunne vormen over de waarde van het inlandsch product. Mocht het tot eene inlandsche papier-fabricage in de Philippijnen komen, dan is haar nu reeds een concurrent naar de ruwe grondstof geboren in een amerikaanschen firma, die voor hare specialiteit afval van Manilla-touw behoeft en nu den afval van Manilla-hennip in de Philippijnen doet opkoopen.

Aan het engelsche Imperial Institute werd ter fine van onderzoek een monster »katoen« uit de gefedereerde maleische staten toegezonden. Het monster bleek geen katoen, maar kapok te bevatten van zeer goede aan die van Java-kapok nagenoeg overeenkomstige qualiteit. Het bevatte evenwel een ietwat kleiner percentage aan cellulose, 60.5 percent tegen 64.3 percent voor Java-kapok. De experts schatten de waarde van het onderzochte monster op 4½ pence per engelsch pond, wanneer het product in eenigszins voldoende hoeveelheid, 50 tot 100 balen elk van 160 pond aan de markt te Londen zou kunnen worden aangeboden.

INGEZONDEN.

Geachte Redactie!

Verzoeke beleefd plaatsruimte voor het onderstaande in het eerstvolgend nommer van het Orgaan van *Oost en West*.:

Met belangstelling las ik in het Koloniaal Weekblad, Orgaan der Vereeniging »Oost en West,« dd. 15 Maart jl. wat de heer Berkhout op mijn protest tegen diens lezing zeide.

Voor eene verdediging, waarvoor Uwe Redactie ZEd. de gelegenheid aanbood, »*ontbrak het hem aan tijd*«, U kreeg slechts »*eenige in de haast medegedeelde opmerkingen*.«

De heer B. beroept zich dan op de „best bekende »Ethographische werken over Suriname van de hand van »Prof. Joest en Pater van Coll, waar men in laatstgenoemde Studie over de Indianen, het verhaal van de »krabbenvangst als slot van de dokterstudie kan lezen.«

In mijn Protest heb ik 't ook niet tegen het verhaal als *zoodanig*; ik vond het slechts bedenkelijk, dat de heer B. dat verhaal, zonder zich van de *waarheid* daarvan te overtuigen,. als *goede munt* kon aannemen en ook dacht

mij de *wijze*, waarop ZEd. dat teruggaf, nl. zonder eenige nadere toelichting hoegenaamd, aan bedenking onderhevig.

Deze is nu de degelijke, betrouwbare bron, waaraan de heer B. het verhaal van den *krabbenvangenden esculaap* ontleende; — maar is dat van dien *onkwetsbaren boschneger* ook uit even zuiveren bron geput?

De heer B. laat in het midden, wien wij *die* geleerdheid moeten danken — maar wij kregen bij monde van den leeraar daarvan dan toch te genieten.

Maar wat hebben wij in den Haag aan dergelijk nieuws? Ik herhaal: de toehoorders gaan slechts met verkeerde indrukken naar huis en schertsend wordt de *onzin verder verteld*.

Voor eene lezing — ook over Suriname, — vrage men zich eerst af: is de leerstof, mijn verhaal, *geschikt — dienstig* en *in het belang van land en volk* (van *Suriname*) en zal mijn voordracht daardoor *voor mijne hoorders nuttig* zijn?

Ik betwijfel sterk, of deze twee vragen — om van anderen niet te spreken — toen bij de keuze der te behandelen onderwerpen hebben gegolden. Een en ander deed mij dadelijk denken aan den Engelschen humorist Jerome K. Jerome met zijn indrukken over Holland. Hoewel geestig beschreven, blijft het dan toch onjuist: »dat er in Holland geen armoede is; dat de bedelaar hier wordt aangegaapt, als een wezen uit eene andere wereld en dat de boerenarbeider hier in een huis woont met zes kamers«.

Daar de »*Krullotenziekte niet voldoende wetenschappelijk* »*blootgelegd is*«, mochten de hoorders van dien avond zich tevreden stellen met de mededeeling: »*dat deze* »*kwaal der kolonie veel nadeel bezorgt*.«

Wanneer en door wie zal die dan eindelijk voldoende wetenschappelijk worden blootgelegd, als de heer B. ook, zich zoo daarvan afmaakt?

In Suriname vooral is het geen nieuws meer, dat die krullotenziekte veel schade en wat meer zegt: *armoede* en nameloos *leed* veroorzaakt.

Eene theorethische uiteenzetting van »Schimmelziekten, »die in Europa ziekten veroorzaken, welke op de krul- »lotenziekte gelijken«, is bij eene *populaire* lezing zeker niet noodig — werd ook niet verwacht, — maar, dat die er misplaatst zou zijn omdat *ik* de eenige *Surinamer* was, bij de lezing tegenwoordig, kan toch niet ernstig gemeend zijn? De heer B. wist toch niet, of ik al dan niet aanwezig, dan wel alleen als Surinamer zou zijn — men leest toch ook niet voor een vooruit besteld publiek, is het wèl?

Van het verhaal van den *Bosch-Papaya* verloor ik *niets*, — diens latijnschen naam niet, diens holheid niet en heb ook volkomen begrepen diens *interessante samenleving* met zekere mierensoorten; wat wij *ook* vinden kunnen bij zekere mooie Orchidé en andere planten.

Maar daar hebben wij weêr de belangstelling van den leeraar voor den *Boesie Papaya*; nergens in mijn Protest toch die holheid betwijfelende, komt de leeraar reeds bij het *vermoeden* dat dit bij mij het geval zou kunnen zijn, voor zijn lieveling *en garde*.

Ik haast mij, hier hulde te brengen aan de leuke mieren, die den vrede met den Bosch-Papaya zóó weten te bewaren, dat er zelfs sprake zijn kan van eene *interessante samenleving*.

Van den *wortel* van de Casave sprekende, bedoel ik met »*vrucht*« het *eetbare* — het *genietbare* deel, het *voortbrengsel* van dit *knol*gewas. In dienzelfden zin spreekt men van:

vrucht van een onderhoud, —
vrucht van eenig onderwijs,
vrucht van eene lezing.

Deze taalkundige nuance is niet onbegrijpelijk.

Dat de *Casave* evenals de *aardappel*, iets als een *vrucht* (evenwel niet eetbaar) bovengronds geeft, *weet* ik; ik weet ook, dat de uitdrukking: »*Vanille uren ver* **ruikende** (*niet* in mijn Protest te vinden) heel wat anders beteekent dan: »*Vanille uren in den omtrek* **geurend** (wèl in mijn Protest te vinden).

Tusschen *ruikende* en *geurende* (riekende) is nog al eenig verschil, een verschil, dat alle kinderen van 12 jaar in Nederland en Suriname even vlug zullen vinden, als dat tusschen de *vrucht* en den *knol* bij aardappel en casave.

Over al. het waardevol hout in de bosschen van Suriname sprak de heer B. *dien* avond niet, omdat hij reeds »*de financieele zijde van het boschbezit verleden jaar in het* »*Ind. Genootschap besproken had*.«

Kostbaar *hout* en andere schatten zijn er in Suriname intusschen *wèl*; de *boschnegers* weten ze *wel degelijk*, zij het ook op primitieve en hoogst omslachtige wijze, te vinden, terwijl de firma Tubergen en Daam en andere afschepers op de Europeesche markt er hun voordeel meê weten te doen.

De vanille komt, natuurlijk verspreid, voor in de bosschen en, zoolang ze nog *niet* in Paramaribo wordt *gekweekt*, is zij vandaar tot op heden zeker met de *minste* kosten, te **halen**. Een feit is het, dat een jonge man uit het district Nickerie, op zijn terugreis van de balatavelden, *enpassant* een vrij grooten zak daarmede wist te vullen, wat hem een aardig duitje opbracht.

Dat de aangelegde tram waggon-ladingen daarvan zal vullen — niemand is dwaas genoeg, dit te onderstellen, maar wèl zeker is het, dat de tram Suriname commercieel zeer zal dienen. Verkeersmiddelen toch werpen alle slagboomen van onbekendheid met het binnenland terug. — De *Congo* floreert, waarom *Suriname* ook niet? Wij maken ons op dat punt ook niet ongerust, wij beginnen pas.

Eene mooie zinsnede, waar de heer B. zegt: »ik zou »geen moed, tijd en lust hebben tien avonden à costy »over Suriname te lezen«. Dat neem ik gaarne aan uit dien zin blijkt zijn gebrek aan *vriendschap* en *liefde* voor Suriname en uit het eerst gebruikte zelfstandig naamwoord gebrek aan de meest noodige, maar ongenoemde factor: *kennis* van Suriname.

Waarom dan ook over de kolonie begonnen, wanneer de houtkap niet loonen zal — wanneer het dwaasheid is de schatten in de bosschen op te hemelen, wanneer èn moed, èn tijd, èn lust niet aanwezig zijn, om over Suriname tien avonden te lezen?

In Suriname is summa summarum niets zoo mooi en waardevol voor eene lezing in den Haag, als de boschneger met zijn Obia en Bakoe, de indiaan met zijn krabbetjesvangst; de boesie papaya in *interessante samenleving* met een mierensoort! —

Nu is het wel niet noodig te betreuren, dat de lezing een negatief resultaat bij de hoorders kan hebben gehad — het is thans toch te laat om dezen gemaakten indruk weg te nemen; de opmerkingen van den heer B., zeker in der haast medegedeeld, getuigen nu weêr, dat ik bij mijn Protest juist gezien heb en neem ik daarvan dan ook geen woord terug.

20 Maart '06 — C. A. Duurvoort
den Haag. — W. I. Ambtn.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende……………………

……………………………………

wonende te………………………… *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie van f*……………………

den………………………190…

Straat of gracht

…………………………… Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Theresiastraat 8. Den Haag.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in N. I. Januari 1906.

Aanteekening op de nieuwe failissementwetgeving, door Mr. C. A. Wienecke. — Nogmaals iets over de rechtstreeksche geldelijke uitkomsten van de Staatsexploitatie in de Houtvesterijen, door A. E. J. Bruinsma. — Het nut van spoorwegen in oorlogstijd, door A. W. E. Weijerman. — Een nieuwe bron van caoutchouc, door W. G. Leembruggen. — Gecondenceerde melk en melkpoeder, door J. F. C. Nieuhuis. — Boomen in de nabijheid van huizen, door V. M. — Daloewangpapier. — Gedroogde bananen of pisang. — Cacao onder de schaduw van den Castilloa-boom. — Productenmarkt, vracht en koersen.

Weekblad voor Indië. 2e jaargang. No. 42.

Over de afschaffing van het Fransch, door S. Heijmans Jzn. — De overstroomingen in Oostelijk Semarang met foto's en een kaart. — De schietwetstrijd voor geheel Indië (met foto). — Indische indrukken II, door Carlo. — Borel Ruzius (ingezonden), door F. P. H. Prick van Wely. — De regentsdochter, roman van Victor Ido (vervolg), enz.

Tijdschrift van het Kon. Ned Aardrijkskundig Genootschap 1906. No. 2.

Topographische und geologische Beschreibung der Petroleumgebiete bei Moeara Enim (Süd Sumatra), von Dr. A. Tobler (met platen en kaarten). — Bezoek aan den kannibalenstam van Noord Nieuw-Guinea, door Th. H. Ruijs (met kaart en afbeelding). — Bestijging van den Tjerimai, door J. A. Dekmatel. — Eruptie van den Merapi (Padangsche Bovenlanden), door Red. — De naam Halemahera, door P. A. Oudemans, met toelichting, door Joh. A. F. Schut.

De Indische Mercuur. 20 Maart 1906. No. 12.

Welke beginselen beheerschen de al- of niet-uitbreiding der grenzen van de Gouvernements-kina-onderneming? door v. G. — De ervaringen der laatste jaren en de vooruitzichten op het gebied der caoutchouc-cultuur in de Nederlandsche Overzeesche gewesten, door A. H. Berkhout. — J. G. Loten en W. H. de Beveren (Twee Indische natuurliefhebbers uit de 18e eeuw), door D. Ferguson. — Cacaoproducten van Suriname. — De Hamburg-Amerika-lijn. — Landbouwreglement oor de residentiën Soerakarta en Djokjakarta. — Bemestingsproeven met kalkstikstof — Verslag van het Mijnwezen over het 3e kwartaal 1905. — Uitvoer van Java. Enz.